

A Junior Achievement program Magyarországon Vállalkozás az iskolában I.

Jávorszky Iván

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ HELYETT

BEVEZETŐ

1. A JUNIOR ACHIEVEMENT (JA) PROGRAMJAI
JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG (JAM)
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG CÉLJAI
JUNIOR ACHIEVEMENT® ISKOLÁK MAGYARORSZÁGON

2. A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG FELÉPÍTÉSE, MŰKÖDÉSE

3. A VÁLLALATOK SZEREPE A PROGRAMBAN
A VÁLLALATI TANÁCSADÓK A PROGRAMBAN

4. A JAM PROGRAM ELŐNYEI, MŰKÖDÉSI NEHÉZSÉGEI - VEGYESEN
AZ ÚJSZERŰSÉG
A FINANSZÍROZÁS
AZ ALAPÍTVÁNYI FORMA
A TANÁCSADÓK
A TANÁROK
A TANÁROK VÉGZETTSÉGE
A TANANYAGOK
A DIÁKVÁLLALKOZÁS
AZ ISKOLÁK HELYZETE

5. A TANANYAGOK
ÉN ÉS A VILÁG - MI MAGUNK (K-6) PROGRAM
A GAZDASÁGI GYAKORLATOK ÉS AZ ÜZLETI GYAKORLATOK
ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGTAN
GLOBE (GLOBAL LEARNING OF THE BUSINESS ENTERPRISE)
A PIACGAZDASÁG ALAPJAI (APA - FUNDAMENTALS OF A MARKET ECONOMICS - FOME)

6. RENDEZVÉNYEINK

7. JAM JÖVŐ - TERVEINK
A PROGRAMBAN MÁR RÉSZT VEVŐ ISKOLÁK SZÁMÁRA
ROMA FIATALSÁG FELZÁRKÓZTATÁSI TERVE

MELLÉKLETEK

A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETE
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG PROGRAMHOZ CSATLAKOZOTT ISKOLÁK
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG TANULÓSZÁMÁNAK NÖVEKEDÉSE 1993-97
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG KURATÓRIUMÁNAK TAGJAI
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG TÁMOGATÓI 1996
KI KICSODA A JAM-BAN?
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG RENDEZVÉNYEI 1996-97BEN
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG NYÁRI TÁBORÁNAK DIÁKÉRTÉKELÉSE
A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG PÁLYÁZATA "AZ ÉV JAM ISKOLÁJA" CÍMRE
JAM ÚJSÁG - LÉPCSŐK
LEVÉL A SZOLNOKI JAM TANULÓKTÓL

ELŐSZÓ HELYETT

Napjainkban sokat beszélünk piacgazdaságról, nyitott, polgári társadalomról, versenyről. Lényegbevágó kérdés az új társadalmi modellekhez való alkalmazkodás képességének mértéke a mai Magyarországon. Az új magatartásformák, gazdasági kapcsolatok kialakulásának jóval kevesebb esélye van akár már a ma negyvenéves korosztály, mint a mai iskolás fiatalok számára. A piaci viszonyok persze nem ismeretlenek az előző generációk előtt sem, de az a piac, amelyben mi felnőtünk, nem az a piac. A ma piaci szereplőinek nem arra kell figyelniük, hogyan lehet egy központosított - állami tulajdonra épülő - gazdaságban a kiskaput megtalálni, és félpiacon vagy inkább alig-piacon viszonyokat feltételezve a törvény által egyáltalán nem kínált lehetőségeket kijátszani. Ha tehát volt is piaci viszonyrendszer Magyarországon a nyolcvanas évek végéig, az korántsem volt valóságos piacnak nevezhető. Az iskolarendszerben pedig különösen nem volt jelen a piaci viszonyok sajátossága. Az alattvalókat nevelő iskola nem szólt - nem is igen szólhatott - az ipari versenyről, az emberi együttműködés gazdaságilag determinált formáiról.

A magyar iskolarendszerben szerencsére sok minden történt az elmúlt ötthat évben, de nagyon kevés a piaci

magatartásformák, a gazdasági élet törvényszerűségeinek megismerése érdekében. Különösen rossz a helyzet, ha azt vizsgáljuk, van-e lehetőség az iskola falai között azoknak a készségeknek, képességeknek az elsajátítására, amelyek nélkül pedig igazán nehéz eligazodni a gazdaság egyre bonyolultabb világában. Az iskola tehát kevéssé szól a valóságról, az egyre változó viszonyokról.

Ezért látom különösen fontosnak és érdekesnek az újabb, a Soros oktatási füzetekben megjelenő két program, a Junior Achievement és a Young Enterprise bemutatkozását. Mindkét modell olyan oktatási rendszerek terméke, amelyek hosszú idő óta együtt élnek a valóságos piaci viszonyokkal. Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia hagyományai ebben a kérdéskörben feltétlenül kiindulópontként szolgálhatnak számunkra. Mindkét program nagy előnye, hogy nem egyszerűen átveszi a külföldi mintákat, hanem adaptálja is őket a mai hazai viszonyokra.

Az amerikai mintát követő, üzleti ismereteket elméletben és gyakorlatban oktató Junior Achievement Magyarország program (jó volna magyar név az itt ismertetett mindkét program számára) nagy előnye, hogy széles körben gyorsan alkalmazható általános- és középiskolákban egyaránt. Akár "mozgalomként"- a szó jó értelmében - rövid idő alatt elterjedhet az országban. Az idő itt fontos tényező.

Az angol mintára épülő Young Enterprise program elsősorban a valóságos gyakorlatra épít. A tényleges - gyermekek által üzleti vállalkozások működtetése során megtapasztalt - élményekre támaszkodva jelenti a képesség-fejlesztés, a tanulás új formáját. Ezen a ponton túl is lép a gazdasági életre felkészítés feladatán, a tanulás új útjait nyitja meg, más tantárgyak számára is mintát, didaktikai választ kínálva.

Van tehát mit követni. Szerencsére mindkét program hálózatban gondolkodik, és ismereteim szerint képes is arra, hogy a csatlakozni vágyókat integrálja a program kínálta rendszerbe. Van tehát hova fordulni. Van modell, vannak működő és együttműködő iskolák, vannak ma már hazai tapasztalatok is.

Ezek átvételéhez kívánok mindannyiuknak sok sikert.

Horn Gábor, a Közoktatás-fejlesztési program szakkuratóriumának tagja

"A jövő gazdasága a volt kommunista országokban a következő generációtól függ. A Junior Achievement® programjait a Soros Alapítvány támogatja, mert elősegítik, hogy a fiatalok jobban megértsék a gazdasági életet."

Soros György

"Ha mindig ugyanazt csinálod, amit eddig

annyit is érsz el, mint eddig. De ha valami

újat, mást, izgalmasat szeretnél, gondoldj csak

arra, mi állhat még előtted."Ismeretlen szerző

Külön köszönet a kiadvány elkészítésében közreműködőknek, Dedinszkyné Szilágyi Erzsébetnek, Duda Ernőnek, Grüber Ceciliának és Gácsi Katalinnak.

BEVEZETŐ

Kedves Kolléga! Kedves Szülő! Kedves Diák! Kedves Junioros!

Izgalmas utazásra hívom, ahol találkozni fog a felfedezés örömeivel, az alkotás, a változtatás és a megújulás lehetőségével. Az út során, ha kell, idegenvezető is rendelkezésére áll. Ha még nem részese valamilyen formában a Junior Achievement® Magyarország (JAM) programnak, olyan közösségbe hívom, amelynek célja, hogy olyan fiatalokat neveljen, tanítson, akik el tudnak igazodni az életben, a sokszor kuszának tetsző gazdasági törvényszerűségek között, tisztában vannak értékeikkel, és így - reményeink szerint - mindenképpen sikeresnek tekinthetik majd életüket.

Ha megismeri a Junior Achievement programot, talán hasonló lelkesedés fogja eltölteni, mint engem, amikor három évvel ezelőtt először találkoztam vele.

Közel egy évtizedes történelem-, földrajz-, társadalomismeret-tanári pályafutásom során mindig nagyon szívesen tanítottam, és szerveztem délutáni, nyári programokat (klubokat, szalagavatókat, kenu-táborokat) a diákok számára. Úgy éreztem, a tankönyvekből hiányzik a lendület, az élet, a valós problémák bemutatása. A földrajzoktatás a tényszerű ismeretekre, a közgazdaságtan a még szárazabb képletekre koncentrál, elavult információkat akar átadni - így az egész gazdaságtan mérhetetlenül unalmas. Ugyanakkor a diákoknak szervezett olcsóbb szabadidős tevékenységek száma egyre csökken, a drágábbak pedig mind megfizethetlenebbek: vannak ugyan egyházi, politikai ifjúsági szervezetek, de az üzleti életre szinte senki sem készíti fel a gyerekeket.

A JA programmal, illetve Magyarországra érkező képviselőjével, Richard Maxwell-lel 1992 szeptemberében találkoztam: én kalauzoltam tanulmányútja során az országban. Akkor már túl volt a nyolcvanadik életévén, mégis fantasztikus lendülettel mozgott. Hitt az ifjúság jövőjében, érezte azt a felelősséget, amit az idősebb korosztálynak kell éreznie gyermekeiért, unokáiért. Meg volt győződve arról, hogy ez az a program, amire a fiataloknak szükségük van: így lehet belőlük kiegyensúlyozott, eredményes felnőtt. A két hét során egyre többet tudtam meg a Junior Achievementről, s láttam, hogy igen jól felépített, kipróbált rendszer. Úgy gondoltam, nemcsak Amerikában működhet eredményesen, hanem nálunk, Magyarországon is. A JA működése annyira kézenfekvő, elemei olyan logikusan épülnek egymásra, hogy a kérdés csak az volt, miért nincs még nálunk, miért nem találták már ki korábban.

A program Amerikában is igen fontos szerepet tölt be, nálunk mégis nagyobb lehet a jelentősége, mint ott, ahonnan elindult. Tavaly találkoztam Alan Christie-vel, a Levi Strauss Europe társadalmi kapcsolatok igazgatójával. Ő mondta, hogy a Levi's Amerikában nem támogatja a Junior Achievementet, de nálunk szívesen teszi, mert a fiataloknak itt van rá igazán szükségük. A piacgazdaságról le sem tért országokban a gyerekek megkérdézhetik szüleiket, ismerőseiket, mi az a tőzsde, részvény, hossz, bessz, nálunk azonban az emberek a közgazdaság elemi szabályait sem ismerik: nem tanulták őket, nem üzleti szellemű világban nőttek föl, éltek hosszú évtizedekig.

A kezdetektől jólesett látnom, hogy vállalati vezetők, tanárok, iskolaigazgatók milyen lelkesen támogatták kezdeményezésünket. Sokan mondták, milyen jó a mai fiataloknak, hogy ezt az anyagot, ilyen formában tanulhatják már a középiskolákban. Több sikeres üzletember megjegyezte, ha ezt annak idején tanulhatta volna, ma nem ott tartana, ahol tart.

Persze olyanokkal is találkoztam, akik szerint nem üzletet kell tanítani, nem nyereszkesedést és pénzszerzést, hanem szép dolgokat. Csak az a "bökkenő", hogy a gyerekekben az üzleti érzék már két éves korukban benne van, amikor az egyik kisautót a másikra cserélik, vagy egy babát a kisbiciklire. Az árfolyamok már ott, bár nem tudatosan és nem a miénkkel megegyező formában, de kialakultak. Később valahogyan kiszorítjuk az élet e szegmensét az iskolákból, mivel nem szép és nagyon is világias. Befejezve tanulmányaikat, a diákok ott állnak a felnőtt élet küszöbén, s nem tudnak kulturáltan lefolytatni egy telefonbeszélgetést, szabályosan megírni egy önéletrajzot, amikor állást keresnek. Persze az így sem könnyű, de talán könnyebb.

A program három éve alatt már több mint 6 000 fiatal sajátította el a főbb üzleti ismereteket. Elért sikereinkben oroszánrészre van a tanárok, tanácsadók, önkéntesek és diákok nem könnyű munkájának. Nem könnyű, írom, hisz a tanárok többségének új tantárggyal kellett megismerkednie. Még a közgazdaságtan szakosoknak is rengeteg felkészülésre volt szükségük, hisz a JA új szemléletet hordoz és közvetít. Az üzlet világában le kell vetkőznünk a tekintélyelvvel, el kell fogadnunk, hogy ifjú tanulóink esetleg többet tudnak nálunk a pénzről, jobbak a megérzéseik, és inkább az "aki mer, az nyer"-elvet vallják, semhogy a "járt utat járattanér el ne hagyj"-gondolatot követnék. A számítógépes szimulációs program és a diákvállalkozás pedig olyan terület, ahol igazán ki tudnak bontakozni, meg tudják valósítani elképzeléseiket. És ha a tanár, a tanácsadó, az iskola megteremt a lehetőségét, hogy így tanuljanak, miközben "csak"játsszanak, a gyerekek olyan szemmel, tekintettel néznek a felnőttekre, amiért érdemes csinálni, még ha ez többletmunkával jár is.

Bár nem is mindig jár akkora többletmunkával, mint először gondolnánk. A számítógépes versenyek előtt a diákok, ha hagyják őket, sokszor este hatig, hétig bennmaradnak az iskolában, egyedül és fegyelmezetten. Ugyanígy, amikor értelmét látják, vállalkozásaikban estig, esetleg szombaton vagy vasárnap is dolgoznak. És nem is mindig a jó tanulók járnak az élen. Sok igen jó junioros azok közül kerül ki, akik számára az iskolapad unalmas, fásasztó, akik nem tudnak nyugodtan végigülni negyvenöt percet. Ők azt szeretik, ha munkájuknak látható eredménye van, ha két kezükkel hoztak létre valamit.

Nehéz elmondani azt az élményt, amikor a gyerekek első terméküket árulják, amikor meggyőznek valakit arról, hogy érdemes megvennie. És ha sikerül eladniuk, végre eredménye van a munkájuknak. Nem a pénz számít, hanem a siker. A Hunfalvy SZKI egyik diákvállalkozási csapata karácsony előtt képeslapot árult, és 68 Ft nyereségre tett szert. (Ez ma már egy hamburgerre sem elég.) Mégis, lelkesen mentek tanárukhöz, hogy sikerült, megcsinálták, amit akartak, és végül vállalkozásuk is nyereséges lett. Már tőlük is lehet tanulni!

Tehát, kedves Tanár, Diák, Szülő vagy Üzletember, javasoljuk, kérjük, csatlakozzék még kicsiny, de lelkes táborunkhoz. Amennyiben bármilyen kérdése van a Junior Achievement® Magyarország munkájával kapcsolatban, szeretne csatlakozni programunkhoz, szeretné tanítani, tanulni vagy tanácsadóként segíteni a fiatalokat, kérjük, forduljon hozzánk bizalommal.

Junior Achievement® Magyarország Cím: 6722 Szeged, Kálvária sgt. 14. Telefon: 06-62/313-380-24, 327-081-24 Fax: 06-62/313-380-14, 327-081-14

Az úthoz sok sikert kívánunk!

Tisztelettel:

Jávorszky Iván
Junior Achievement® Magyarország
igazgató

1. A JUNIOR ACHIEVEMENT (JA) PROGRAMJAI

△ Az 1919-ben alapított Junior Achievement® mára a legrégebb, legnagyobb és a leggyorsabban fejlődő, nem profitorientált oktatási szervezet a világon, amely az utóbbi öt év során majdnem megduplázta tanulói létszámát.

△ Több mint 240 000 vállalat, bank, alapítvány támogatja céljai elérésében, a közgazdasági műveltség növelése érdekében.

△ A Junior Achievement® közgazdasági és vállalkozói ismereteket adó programjai felölelik az egész iskolaköteles kort, sőt az oktatás 1995-től a felnőttképzésre is kiterjed.

△ A program kapcsolatot teremt az iskolák és az üzleti élet között, ezzel segíti a helyi közösségek kialakulását, fejlődését. Évente 100 000 önkéntes, több mint 1 millió órában tanít a JA osztályokban. Közülük 52 000-en az üzleti életből kerülnek ki, s a tanárokkal közösen dolgoznak az iskolákban.

△ A Junior Achievement® tananyagait évente több mint 2 millióan tanulják az USA-ban, 98 más országban pedig még további 500 000-en. Így mára több mint 15 millióan tanultak a JA alapján.

Junior Achievement® Magyarország (JAM)

A JAM 1992 óta van jelen a magyar közoktatásban az iskolarendszerű oktatás számára készült programokkal. Az iskolák szívesen választják, amit az is bizonyít, hogy az 1993-as 21 iskolával szemben 1996 szeptemberétől, minden reklám nélkül közel 100 iskola indította be valamelyik programunkat. Ebben a tanévben már öt tananyagunk van.

A Junior Achievement® Magyarország céljai

- hogy kifejlesszen és adaptáljon gazdasági oktató programokat, amelyek az üzleti élet és az oktatás együttműködésén keresztül hozzásegítik a fiatalokat, hogy megértsék a piac ösztönözte gazdaságok fontosságát, a vállalkozások szerepét a világ gazdaságban, a társadalmi kérdések és a környezetvédelem mellett elkötelezett vállalkozás lényegét, az oktatás munkahelyi fontosságát és a gazdaságnak a saját jövőjükre gyakorolt hatását;
- hogy lehetőséget biztosítson a vállalatok, a bankok, a sajtó számára a gazdaság, a vállalkozások ismertetésére az iskolákban;
- hogy programjainkon keresztül az iskolák közvetlenebb kapcsolatokat alakítsanak ki a vállalatokkal, így sor kerülhet eszközállományuk további fejlesztésére;
- hogy segítsen megérteni a tanulókkal, miért szükséges a vezetőknek, a termelőknek és a fogyasztóknak egyaránt betartaniuk bizonyos etikai szabályokat az üzleti életben;
- hogy olyan hazai és külföldi szabadidős tevékenységeket nyújtson a diákok számára, amelyek a gazdasági életet és az abban rejlő lehetőségeket közelebb hozzák hozzájuk;
- hogy a diákvállalkozásokban kézzelfogható tapasztalatokat nyújtson arról, milyen is egy üzleti vállalkozást működtetni.

A JAM a Junior Achievement® világgözösség részeként kiemelt feladatának tekinti, hogy folyamatosan ápolja, fejlessze a kapcsolatokat a Junior Achievement® szervezetekkel.

Junior Achievement® iskolák Magyarországon

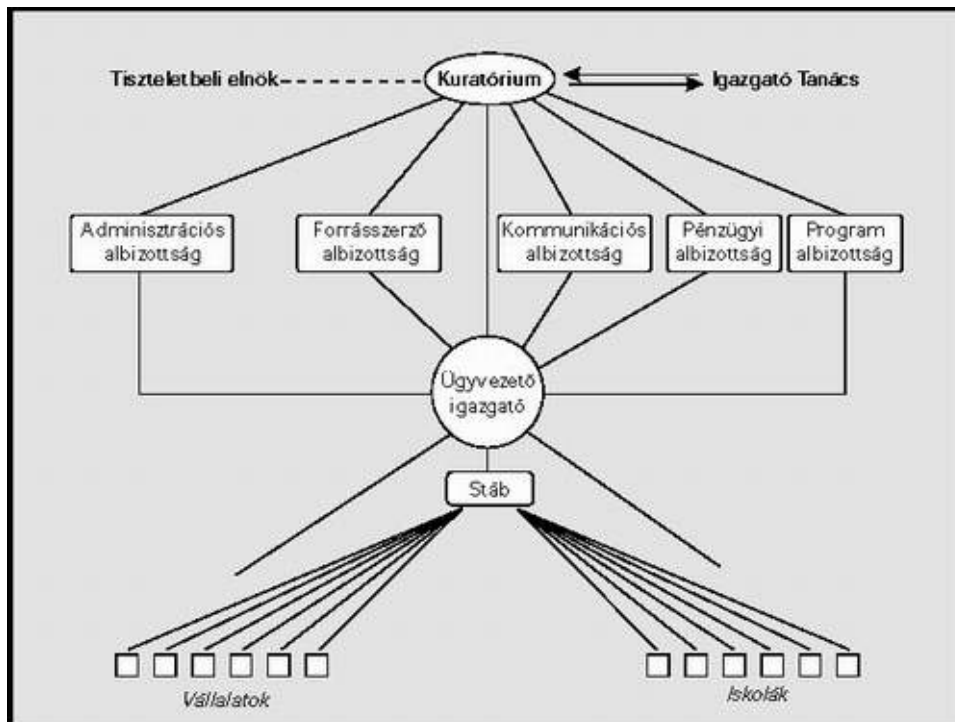
2. A JUNIOR ACHIEVEMENT® MAGYARORSZÁG FELÉPÍTÉSE, MŰKÖDÉSE

A Junior Achievement® Magyarország része a Junior Achievement® világszervezetnek. A JA Internationalhoz non-for-profit franchise rendszerben kapcsolódik.

A Junior Achievement® Magyarország Alapítványt a Magyar Gazdasági Kamara, a Pannonia Fusion Étterem - Burger King, az Ernst and Young, az Philip Morris - Egri Dohánygyár és a Vállalkozók Országos Szövetsége hozta létre 1993-ban.

Alapítványunk tiszteletbeli elnöke Vera Blinken asszony, Donald Blinkennek, az Amerikai Egyesült Államok magyarországi nagykövetének a felesége. A JAM két társelnöke Rajki Zsuzsa, a Dow Hungary elnöke és dr. Madarász Sándor, a Munkaügyi Minisztérium Szakképzési Főosztályának főosztályvezetője. A döntéseket az Alapítvány Kuratóriuma hozza, míg a JAM fő irányvonalait az Igazgató Tanács határozza meg. (Az JAM Alapítvány Igazgató Tanács tagjainak névsora a mellékletben található.) A JAM munkáját öt albizottság: az adminisztrációs, forrásszerző, kommunikációs, pénzügyi és programbizottság segíti, dolgozza ki, illetve felügyeli. A kuratóriumban, az albizottságokban és az Igazgató Tanácsban segítők idejüket, energiájukat szentelik a JAM sikereinek.

A JAM felépítése

A JAM önálló irodájában három főállású és egy részmunkaidős munkatárs segíti az iskolákat. A Kuratórium és az albizottságok döntéseinek végrehajtásáért az ügyvezető igazgató, Jávorszky Iván a felelős, a marketing munkát Gácsai Katalin végzi, az irodát Olajos Zsuzsa vezeti. A Békeszolgálat önkéntese, Scott Campbel a külföldi kapcsolatokért felelős.

A tanárok, tanácsadók és a diákok javaslatai, tanácsai feladataink megoldását sokban megkönnyítik.

3. A VÁLLALATOK SZEREPE A PROGRAMBAN

A JAM Magyarországon is az üzleti élet részvételével jött létre. A program kezdeti célja az volt, hogy az iskolák minél hozzáértőbb munkaerőt képezzenek a vállalatok számára, a cégek és a fiatalok megelégedésére.

A vállalatokkal való kapcsolatunk igen élő, szerepük nemcsak az alapításban és a finanszírozásban mutatkozik meg, hanem folyamatosan a tanév során is. Programunkat a tanár mellett az üzleti szférából jött tanácsadó is tanítja.

A vállalati tanácsadók a programban

Talán ők a program egyik legérdekesebb résztvevői. Ők hozzák be az iskola falai közé az üzletet, a vállalkozások valóságát, küzdelmeit, szépségét. Stílusuk más, mint a tanároké, akiket a gyerekek nap mint nap látnak. Más célokat tűznek maguk elé, mint a pedagógusok, ők más világban élnek. Sokan csak a mában, de szerencsére egyre többen a mában, a holnapnak.

Hetente, kéthetente, havonta bejönnek az osztályokba, és beszélnek a munkájukról, vállalatukról. Míg a tanár a vállalkozások beindulásáról, fajtáiról, a kormánynak a gazdaságban viselt szerepéről tanít, a marketingről, a négy P-ről tart órát, a tanácsadó saját vállalatát, indulásáról, arculatáról, a kormány intézkedéseinek az ő cégére gyakorolt hatásáról, a maga marketingstratégiájáról beszél, vitatkozik iskolai partnereivel.

Tanácsadóink munkájukat térítésmentesen, önkéntesen végzik. Sokan azért, mert sikeresek, és szeretnék ezt másokkal is megosztani, mások azért, mert valamikor ők is kaptak segítséget valakitől, megint mások üzleti lehetőséget látnak e munkában. Ami közös bennük, hogy tudásuk legjavát tárják a gyerekek elé, akik ha ügyesek, sokat tanulhatnak tőlük.

Az alábbiakban Duda Ernő véleményét közöljük programunkról. Duda Ernő tíz éve még az iskolapadból követte a világ eseményeit, majd a Copy General ügyvezetője lett. A Copyt öt éve, 6 emberrel indították el, ma több mint 140-en vannak Budapesten, Szegeden, Pécsen és Székesfehérvárott. Ez a cég az egyetlen az országban, amely nagyüzemi módon, országos láncolatlan keresztül vállal fénymásolást, köztételi munkákat, pólónyomást stb. Az ő kezükben összpontosul a budapesti piac 50 százaléka. Ernő két iskolánkban tanácsadó, a JAM kuratóriumának tagja, a Copy General jelentősen támogatja tananyagaink kiadását.

"Három évvel ezelőtt kerültem kapcsolatba a Junior Achievement Magyarországgal. Először csak támogatóként, a tananyagok sokszorosításával segítettek az alapítványt. Nem volt nehéz felismerni, hogy nem távoli, homályos célok megvalósításához segítünk, hanem a saját, jövőbeli munkaerőnk támogatásához.

A JAM program legnagyobb előnyének gyakorlatias beállítottságát tartom. Nem elvont szabályokat próbál a tanulóba sulykolni, nem képletekre helyezi a hangsúlyt, hanem a valós életből merített példákon keresztül vezet rá a gazdaság működésére.

A második JAM tanév kezdetén felkérést kaptam az alapítványtól, hogy legyek a program iskolai tanácsadója, akár több

osztályban is.

Bármennyire vonzott is az újfajta kihívás, mégis vonakodtam elvállalni, mert mint mindenki, a kicsi időmet féltettem. Nehéz volna itt leírni, mennyi örömet és sikerélményt nyújtott nekem az elmúlt két évben a tanítás. Ezért inkább azt emelném ki, mennyi szakmai előnyöm származott abból, hogy ilyen lelkes diákokkal találkozhattam rendszeresen.

Én is, mint a legtöbb üzletember, gyakran cselekszem ösztönösen, magamban igazán soha végig nem vezetve, miért épp így vagy úgy döntöttem, cselekedtem az adott helyzetben. Egész más azonban, ha ezt valakinek, különösen tizenéves fiataloknak el kell magyarázni, a döntéseket meg kell indokolni. Mindent logikusan végig kell vezetni, válaszolni kell folyamatosan felmerülő kérdéseikre. Így a munkámban is hasznosnak találtam, hogy újra meg újra végigtárgyaltuk az érdekesebb kérdéseket. Szerintem sokan meglepődnének, ha hallanák, hogy egy jó felkészültségű, tehetséges, érdeklődő fiatalokból álló osztály (különösen jól felkészült pedagógus mellett) néha milyen mélységű gazdasági kérdéseket vitat meg.

A tanácsadó a tervezettel ellentétben nem tud az osztállyal minden héten foglalkozni. Így nagy feladat hárul a tanárra is, hogy meg tudja adni azokat a szükséges alapokat a diákoknak, amivel a tanácsadó munkája igazán hatékony lehet.

Nagyon jó érzés érdeklődő, kíváncsi diákokkal foglalkozni. A JAM nyári táborában, ahová meghívtak előadást tartani, olyan lelkesek, érdeklődők voltak a gyerekek, amit az egykori, középiskolai emlékeim alapján elképzelhetetlennek tartottam ennél a korosztálynál.

Ők már nem fogják elkövetni azokat a hibákat, amiket mi megtettünk.

Utcahossznyi előnnyel indulnak velünk - az előttük végzett korosztályokkal - szemben: ők már olyan állampolgárok lesznek, akiknek több elképzelésük van arról, hogyan működik a világ körülöttük."

Tanácsadóink munkájukat önkéntesen, munkaidőben végzik, bizonyítva ezzel az iskolák, az iskolai oktatás jelentőségét. Megtalálhatók köztük a nagy multinacionális cégek és a pár személyes hazai vállalatok képviselői egyaránt.

4. A JAM PROGRAM ELŐNYEI, MŰKÖDÉSI NEHÉZSÉGEI - VEGYESEN

A JAM az elmúlt években igen szép eredményeket ért el. A program, nevezetesen, hogy egy alapítvány megjelenjen az iskola keretei között, új jelenség a magyar oktatásban. Ez természetesen olyan kérdéseket vet fel, amelyekre az iskoláknak, a vállalatoknak, a minisztériumoknak és nekünk, a JAM Alapítványnak is meg kell találnunk a válaszokat.

Az újszerűség

Az újszerűség egy vállalkozásnál a legtöbbször előnyt is, hátrányt is jelent. Nincs ez másképp a JAM esetében sem. A Junior Achievement® Magyarország újszerű oktatási formát honosított meg, így tanárainknak, diákjainknak az úttörő munka szépségét a vele járó nehézségekkel együtt tudjuk ajánlani. Nem csekély, de igen szép feladat a felfokozott várakozásnak eleget tenni, bár volt, amit mi nem tudtunk megoldani (például ha egy iskola pénzügyi helyzetét a diákvállalkozásból befolyó összegek alapján akarja megszilárdítani).

Az iskolák többsége örül, hogy effajta anyagot taníthat, de volt olyan iskolaigazgató, aki kijelentette: az általános iskolában még nem kell az üzleti életéről beszélni. Több gimnáziumigazgató úgy vélekedett, a diák a felvételre tanuljon, ne más, kevésbé fontos tárgyakkal töltse értékes és kevés idejét. (Szerintünk az iskoláknak meg kellene adniuk a választás lehetőségét a diákoknak, hadd döntsék el ők, mit szeretnének tanulni, csinálni szabad idejükben. A tanulóknak arra van idejük, amit fontosnak tartanak.)

A finanszírozás

A JAM bevételeinek tervezésekor nem elsősorban az iskolákra és a diákokra számít: forrásaink túlnyomó többségét vállalatoktól és alapítványoktól, pályázatok útján igyekszünk megszerezni. Ezt a nálunk még szokatlan szemléletet sok iskola fenntartással fogadja, kétségbe vonja a program finanszírozhatóságát. Azok, akik a pénzügyi oldallal kapcsolatban kissé szkeptikusak, nem alaptalanul teszik. A vállalatok ma igen meggondolják, mibe fektetik szűkös pénzügyi forrásait. A JA neve Magyarországon, a magyar üzletemberek körében egyelőre kevésbé ismert, nem látják át céljait, a vállalatok érdekltségét.

A JAM költségvetésének 40 százaléka a privát szektorból származik, kb. 40 százalék a pályázatok útján szerzett támogatás is, a fennmaradó részt elsősorban a tankönyvek után fizetik az iskolák.

Az iskolák a programot többnyire úgy finanszírozzák, mint más tantárgyokat, de arra is van példa, hogy a junioros órákat külső, vállalati vagy vállalkozásfejlesztési forrásból fedezik.

Az alapítványi forma

A JAM az alapítványi formát választotta, mivel nálunk ez volt az egyetlen lehetőség egy magát elsősorban adományokból fenntartó szervezet működtetésére. Ma több mint 45 000 non-profit szervezet van az országban, így működési területük szinte átláthatatlan. Az alapítvány mint gazdasági forma a politikai csatározások és a félig legális, illegális pénzügyi tranzakciók folytán lejáratosodott. Mára az ember óvatosan mondja ki egy vállalat vagy iskola vezetője előtt, hogy a JAM alapítvány. Az alapítványokról mindenkinek elsősorban az jut eszébe, hogy támogatást kérnek, s csak ritkán az, hogy együttműködő partnerek lehetnek.

A tanácsadók

Szerepük merőben szokatlan a magyar oktatási rendszerben. Ők - mint már volt róla szó - programjaink különös színtöltőjét

jelentik, szerepük alapvető a tanításban. Bevonásuk az oktatásba sokszor mégis nehéz, mert a recesszió miatt a vállalatok jelentős része a túlélésre rendezkedett be, így nehezen tudnak időt szakítani az iskolai tevékenységre. Különösen igaz ez a magyar érdekeltségű vállalatokra, ahol nem ismerték fel kellőképpen az oktatás jelentőségét, s ahol a vezetés esetleg többéves, -évtizedes múltra tekint vissza.

A tanárok

A JAM tanárok végzettségüket tekintve igen különbözők, de majd' mindegyikükről el lehet mondani, hogy sok szabad idejüket töltik el az iskolában. Feladatuk igen nehéz, mert új tantárgyat, új szemléletet és gondolkodásmódot kell tanítaniuk, közvetíteniük a gyerekeknek. A gazdaságtan, a vállalkozás jellegéből adódóan el kell fogadniuk, hogy ha a diáknak bizonyos üzleti kérdésekben más a véleménye, esetleg neki van igazja.

A tanárok végzettsége

Magyarországon jelenleg szinte csak a közgazdasági és a kereskedelmi szakközépiskolákban található olyan tanárok, akiknek a közgazdaságtan vagy a vállalkozástan oktatásához szakirányú végzettségük van, mivel ilyen szakos tanárokat sem a tanárképző főiskolákon, sem a tanárképző egyetemeken nem képeznek. (A tanítóképzőkről vagy az óvónőképzezőkről nem is beszélve.) A közgazdaságtan, vállalkozástan felsőfokú oktatásának nagyobb szerepet kellene kapnia. Ezért célunk, hogy más oktatási szervezetekkel, a

Vállalkozás Oktató Tanárok Országos Egyesületével közösen a főiskolai és az egyetemi képzésbe tanár szakon bevonjuk a vállalkozástant, közgazdaságtant, hogy a későbbiek folyamán programjainkban képzettebb tanárok oktathassanak.

A tananyagok

A tananyagok adaptálásának mértékéről komoly viták folytak még a JA tanárok között is. Egy részük szerint az eredeti tankönyveket nagyon jól megírták, kár volna változtatni rajtuk: fordítsuk le és adjuk ki őket. (Ezt az utat választotta például a cseh és a szlovák JA.) Véleményük szerint az Egyesült Államok, ahonnan a tankönyvek legtöbb példája származik, érdeklő a diákokat, és gazdasági fejlettsége is messze előttünk jár. Mivel sok tekintetben mi is az általa bejárt fejlődést követjük, jó ha azt tanulóink már az iskolában megismerik. A másik csoport úgy vélte, fontosabb, hogy magyar példákkal egészítsük ki könyveinket, a statisztikai adatok mellé tegyük oda a hazai adatokat. Végül egy köztes megoldás született: megtartottuk a könyvek eredeti szerkezetét, több magyar példával kiegészítve.

Tananyagaink felölelik a gazdaság egészét, tanulóink közgazdaságtanból, vállalkozásismeretből alapfokú, de átfogó tudást kapnak. Ezek a tárgyak nem illeszkednek 100 százalékosan a mai oktatási rendszerbe. A jelenleg az iskolákban tanítottak egy-egy részterületet fognak át - makroökonómia, mikroökonómia, üzemgazdaságtan -, a tankönyvek egy része elavult, a tananyag nehezen oktatható. A vizsgakövetelményeket mégis a hivatalos tankönyvekhez igazították, így a más, korszerűbb szellemben készült könyvek hátránnyal indulnak a tankönyvpiacon.

Az a célunk, hogy a vizsgakövetelmények ne egy tankönyvhöz igazodjanak, a NAT-tal remélhetőleg megvalósul.

A diákvállalkozás

A diákvállalkozások beindulása, működése a program egyik legérdekesebb része, mégis az egyik legtöbb kérdés ezzel kapcsolatos. A mai magyar jog nem ismeri a diákvállalkozás fogalmát, igényünk, mely szerint a diákvállalkozás oktatási célból jött létre, a tananyag része, nincs elismerve. Ezzel együtt a diákok célja persze a profitszerzés, ami minden vállalkozás végső törekvése. A diákok azonban nem jelentenek valódi konkurenciát az üzleti életben, mivel idejüket főleg tanulással töltik, tapasztalatuk és tőkájük pedig minimális. A JAM arra törekszik, hogy a magyar jog ismerje és lássa el kedvezményekkel a diákvállalkozást.

Jelenleg a diákvállalkozás csak alapítványon keresztül működhet. Az iskolák többsége már rendelkezik alapítvánnyal, ez a megoldás mégis több problémát vet fel. A diákvállalkozásnak az iskola számláját kellene használnia, és a könyvelést a gazdasági igazgatónak, könyvelőnek vezetnie. Sok iskola azonban a többletmunkára hivatkozva ez elől elzárkózik. A többletmunka azért is különösen igaz, mert a diákvállalkozások esetében rendszerint viszonylag sok, kis tételű számla jelentkezik.

Megoldásul kínálkozik, hogy a diákvállalkozások a JAM Alapítvány számláján keresztül fussanak, ehhez azonban még ki kell építeni a JAM iskolák számítógépes hálózatát, illetve a könyvelői kapacitást.

Az iskolák helyzete

Az 1996-97-es tanévben az önkormányzatoknak juttatott csekélyebb támogatás miatt az iskolák általában kisebb pénzalappal rendelkeznek, s némelyik minden órarenden kívüli programot beszüntetett. Több kitűnő eredményeket felmutató JAM iskola is kénytelen volt - reméljük, csak átmenetileg - szüneteltetni a programot, vagy úgy tanítani, hogy a tanár nem kap fizetést. Ugyanakkor olyan iskolára is volt példa, amelyek a rossz anyagi körülményekből kiindulva megkereste a helyi vállalkozói központot (Bács-Kiskun megye), vállalatokat, és így még a tanári óradíjakat is fedezni tudta.

5. A TANANYAGOK

A Junior Achievement® közgazdasági és vállalkozói ismereteket adó programja felöleli az óvodás, a kisiskolás és a középiskolás kort. Az ismeretek elsajátításához olyan tananyagok nyújtanak segítséget, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelően vezetnek be a közgazdaságtan és vállalkozások világába az érdeklődőket.

A Junior Achievement® Magyarország tananyagai a gyakorlati kérdésekre összpontosítanak. A könyvekben található magyar

és nemzetközi példákat egyaránt. A tananyagokat a tanárok és a tanácsadók közösen adják át a diákoknak, mert míg a tanár a tananyagra koncentrálnak, a tanácsadó inkább a saját életében, cégében szerzett tapasztalatairól beszél.

A tananyagokat hosszas kísérletezés eredményeként dolgozták ki az Egyesült Államokban, s nálunk a JAM kizárólagos joga kiadni, terjeszteni őket.

A JA alap gondolata a gyakorlatközpontúság, használhatóság. Tankönyveink úgy készültek, hogy - természetesen az adott korosztály igényeihez igazodva - lehetőleg mindenki számára érdekesek legyenek. A szerzők (például dr. Harold T. Shapiro, Princeton Egyetem) kerülték a képleteket, viszont sok, amerikai és más országokból származó példát, történetet szerepeltettek, melyeket a Közgazdaságtudományi Egyetem és a JAM közgazdaságtan szakos tanárai segítségével magyar példákkal egészítettünk ki. A tananyagok, elsősorban az alkalmazott közgazdaságtan átdolgozását az új NAT követelményeinek megfelelően folytatjuk. A Junior Achievement® a tanároktól, tanácsadóktól szerzett információkat figyelembe véve minden harmadik évben újra átdolgozza és kiadja tananyagait. Idei magyar tankönyveinkben már 1996-os adatok is megtalálhatók.

A Junior Achievement® bevezetése óta nemcsak a résztvevők létszáma változott jelentősen, hanem az oktatásban használt anyagok mennyisége és minősége is. Évről évre több a jól használható, az amerikaiból adaptált, de jócskán magyarított segédanyag, amely természetesen abban is nagy segítséget nyújt, hogy a program használóinak köre bővüljön, oktatásának színvonala egyre emelkedjen.

Én és a világ - Mi magunk (K-6) program

Iskolatípus: általános iskola (Az elsőéves anyagot óvodába is be lehet vezetni)

Korosztály: (4)6-13

Óraigénye: 4 + 1 / év

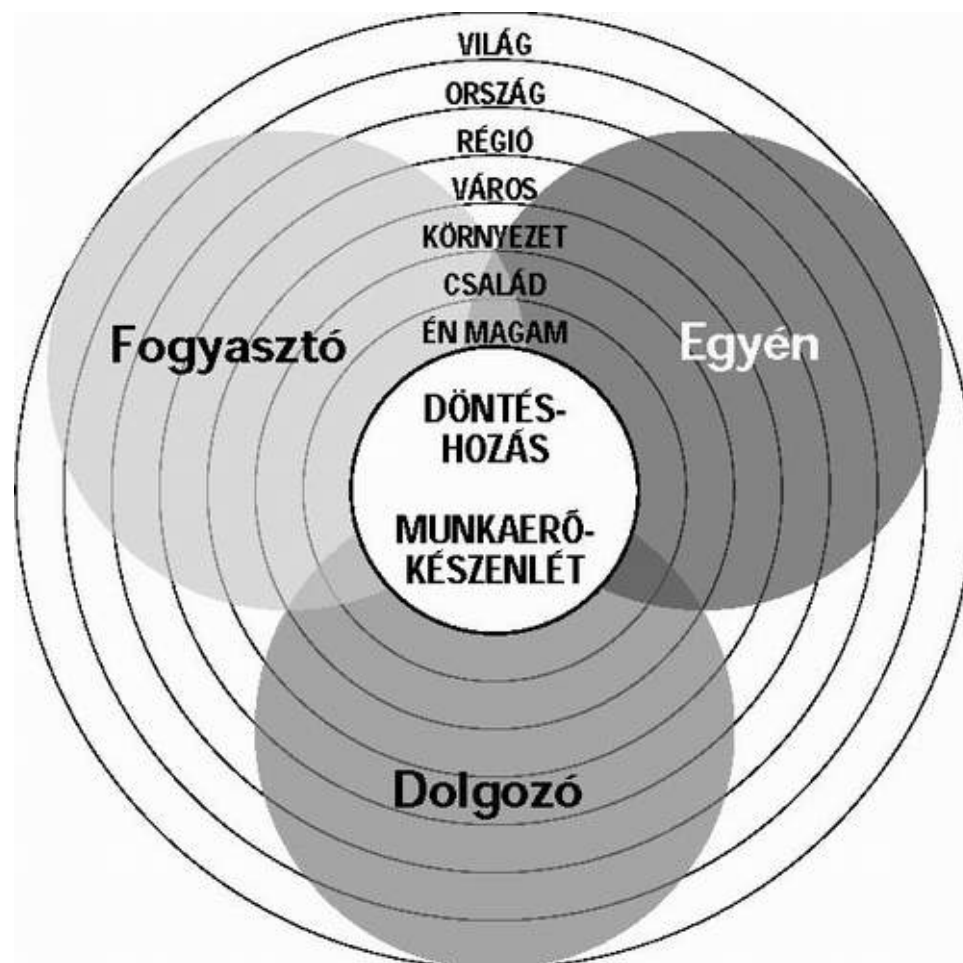
Tananyag helye az órarendben: más órák részeként (osztályfőnöki, környezetismeret, földrajz stb. vagy szakkör)

Tanár felkészültsége: JAM felkészítő

Magyarországi bevezetése: 1995-96

JAM anyagok: tanári-tanácsadói útmutató, tankönyv, kiegészítő anyagok, poszterek, térkép, kazetta.

Az Én és a világ a legfiatalabb korosztály részére készült, bevezetését az általános iskola első osztályában és oktatását további hat éven keresztül, évente egy-két hónap időtartamig ajánljuk. (Az elsőéves anyag bevezetése óvodákban is lehetséges, de akkor a felmenő rendszerben rejlő előnyök elvesznek.)

AZ ÉN ÉS A VILÁG PROGRAM FELÉPÍTÉSE

A gyerekek játszva ismerkedhetnek meg fő közgazdasági fogalmakkal, egyegy "meseszerű" kis történeten keresztül, melynek bemutatását, a tanultak rögzítését színes poszterek, egyszerű, de ötletes segédeszközök, ábrákkal, színes képekkel tűzdelt füzetek segítik, felkeltve a gyerekek érdeklődését a téma iránt. Mint a többi JA programban, itt is nagy szerepe van a vállalati tanácsadónak, aki a gyakorlati életben megszerzett tapasztalatait adja át a fiataloknak. A tanácsadó és a tanár munkáját megkönnyíti a minden részletre kiterjedő óravázlatokat tartalmazó tanári-tanácsadói kézikönyv. A programot a környezetismeret tantárgy kiegészítéséül ajánljuk, de bármely más óra keretében is oktatható

ÉN ÉS A VILÁG - MI MAGUNK

Név: _____

Ezek közül mit szeretne te is csinálni a harkiból? Kérkedj le! (Töltsd ki lehet.)

Töltsd meg a képeket. Vágyd ki a szerepeket. Helyezd át a szerepeket a képek mellé úgy, hogy a képek teljes sorrendben legyenek.

1

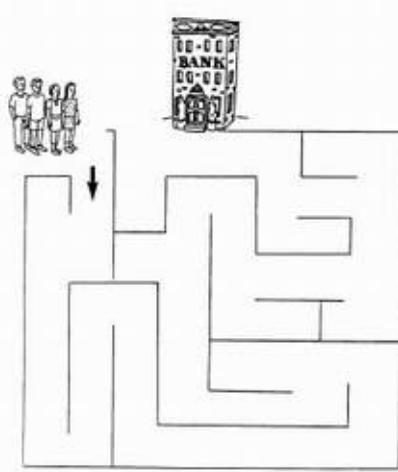
2

3

Kérkedj le az utat a képeket, amelyek a gyermek életében fordulnak elő.

Segítségül Felismerés, Játékos, Ártatlan és Gőgösök, hogy el tudják venni a pénzért a bankba. Cserélni megadják be az utat.

Képek a tananyagból

Ha aktív tagjai akarunk lenni társadalmunknak, három fontos szerepet kell eljátszanunk. Ezek az EGYÉN, a DOLGOZÓ és a FOGYASZTÓ. Az egyénnek személyes jellemzői vannak: például egészséges öntudat, felelősségvállalás, másokkal való együttműködés, és személyes célok kitűzése. A dolgozó megtanulja becsülni a munka értékét és fontosságát, azt, hogy az emberek milyenfajta munkákat végeznek, és a munkáltatóknak milyen elvárásai vannak. A fogyasztó pedig eldönti, mire fordítsa szűköss erőforrásait.

Ezeket a szerepeket mindenki a saját közösségén belül játssza el. A közösség fogalma azt az egyre bővülő környezetet jelöli, amelyben a tanulók mozognak, és a közvetlen, konkrét környezetüktől elindulva egyre átfogóbb, elvontabb környezet felé haladnak.

Ahhoz, hogy sikeresen tudjunk tevékenykedni a gazdasági életben, el kell sajátítanunk a DÖNTÉSHOZÁS és a MUNKAERŐ-

KÉSZENLÉT képességét. A döntéshozás képessége révén gazdasági kérdésekben logikus elemzést tudunk végezni. A munkaező-készenlét fogalma pedig olyan készségeket jelent, amelyek segítségével a dolgozó képes alkalmazkodni a munkahelyi követelményekhez és elvárásokhoz.

Az Én és a világ program egyes lépcsői egymásra épülnek, felhasználják az előző évben tanultakat. A program első lépcsőfoka a Mi magunk, amelyet '95 szeptembertől vezettünk be.

A MI MAGUNK CÉLKITŰZÉSEI

- Kiegészíti az általános iskolai társadalomtudományi oktatást az üzleti és gazdasági élethez kapcsolódó készségekkel és fogalmakkal.
- Fejleszti, kibővíti a tanulók ismereteit az üzleti életről.
- Segítségével a tanulók jobban megértik a személyes gazdálkodás mikéntjét és fontosságát.
- A tanulók megértik, hogy az egyének milyen szerepet töltenek be a gazdaságban mint dolgozók és mint fogyasztók.
- A tanulók megértik, miért fontos továbbtanulniuk a saját jövőjük szempontjából.

A gazdasági gyakorlatok és a üzleti gyakorlatok

Mindkét tananyag az általános iskolai oktatás keretében illeszkedő üzleti és gazdasági oktatóprogram. Olyan tevékenységekkel egészíti ki a tanulók iskolai oktatását, amelyek "kézzelfoghatóan" kapcsolódnak az üzleti és a gazdasági élethez.

Célja, hogy megismertesse és a gyakorlatok során megértesse a szabad vállalkozói rendszert, megvilágítsa, milyen előnyökkel és kihívásokkal jár a vállalkozás, milyen felelősség nehezedik a vállalkozókra, a dolgozókra és az állampolgárokra.

Segíti a tanulókat, hogy fejlesszék saját döntéshozó képességüket, illetve segít a pályaorientációban.

Az oktatóprogram nyomtatott taneszközei: a tanári-tanácsadói kézikönyv és a diákok részére kidolgozott munkafüzet, amely számos gyakorlati feladatot tartalmaz.

A sokféle tevékenységek közül lehetőség nyílik a szelektálásra, hogy a tanulók tudásszintjéhez, igényéhez, valamint az iskola szükségleteihez mérten kiválaszthassuk a legjobban megfelelőt.

GAZDASÁGI GYAKORLATOK

Iskolatípus: általános iskola

Korosztály: 12-13 év

Óraigénye: 1 év, heti 1 óra

Tananyag helye az órarendben: önálló tantárgy vagy szakkör

Tanár felkészültsége: JAM tanárfelkészítő

Magyarországi bevezetése: 1993-94

JAM anyagok: tanári-tanácsadói kézikönyv, munkafüzet

A *gazdasági gyakorlatok* tananyag átfogó közgazdasági szemléletet ad, fontos közgazdasági fogalmakat vezet be. Célja, hogy megismertesse a szabad vállalkozói rendszert.

12-13 éves diákok számára készült. A diákok megismerik a gazdasági rendszerek alapjait, a kereslet-kínálat törvényét, a vállalkozás feltételeit, a pénz szerepét stb., illetve alapfokon több olyan témakört, amit majd az alkalmazott közgazdaságtanban tanulnak részletesebben.

A *gazdasági gyakorlatok* az alábbi témakörökkel foglalkozik:

A diákok családi pénzügyi tervezést végeznek, és költségvetést készítenek. Szimulációs játékok kapcsán összefüggést keresnek a termelés és a termelési tényezők között. Kidolgoznak egy egyszerű tervet kisvállalkozás indítására. Szó esik gazdasági ösztönzőkről, gazdasági körforgásról, tőzsdei jelentésekről. Megismerkedhetnek olyan mikroökonómiai fogalmakkal, mint kereslet-kínálat, piaci ár, és olyan makroökonómiai fogalmakkal, mint az infláció. Kitérnek egy jövedelemadó-bevallást. Megtanulják, hogyan csinálnak pénzt a bankok. Bekukkantanak a világkereskedelem rejtelmeibe.

A tanári-tanácsadói kézikönyv kellő részletességgel és alaposággal, pontos útmutatásokkal segíti a tanácsadót és a tanárt a program sikeres alkalmazásában. A tanácsadók szerepe az oktatás során alapvető. A számos tevékenységek közül lehetőség nyílik arra, hogy a tanulók tudásszintjének megfelelően, személyes iskolai szükségleteikhez mérten kiválasszák a legjobban megfelelőt.

Gazdasági gyakorlatok

ÉPÍTŐMŰKÉPZÉS

Építőmű-képzés: az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését célzó képzés. Az építőmű-képzés a köznevelési rendszer keretében történik, és az építőmű-képzésben résztvevőknek az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését kell biztosítani.

Építőmű-képzés

Építőmű-képzés: az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését célzó képzés. Az építőmű-képzés a köznevelési rendszer keretében történik, és az építőmű-képzésben résztvevőknek az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését kell biztosítani.

Építőmű-képzés

Építőmű-képzés: az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését célzó képzés. Az építőmű-képzés a köznevelési rendszer keretében történik, és az építőmű-képzésben résztvevőknek az építési tevékenység végzéséhez szükséges ismeretek és készségek megszerzését kell biztosítani.

ÜZLETI VILÁGKÖZÖLÉS BEVEZETÉS

1. Mi az a vállalat? Milyen feladatai vannak?

2. Milyen típusú vállalatokról beszélhetünk?

3. Milyen gazdasági szerepet töltenek be a vállalatok?

4. Milyen tényezők befolyásolják a vállalatok működését?

5. Milyen szerepet játszanak a vállalatok a gazdaságban?

6. Milyen kapcsolat van a vállalatok és a fogyasztók között?

7. Milyen szerepet játszanak a vállalatok a munkaadók számára?

8. Milyen szerepet játszanak a vállalatok a környezet számára?

9. Milyen szerepet játszanak a vállalatok a társadalom számára?

10. Milyen szerepet játszanak a vállalatok a kultúra számára?

ÉRTÉKESÍTÉS

1. Értékesítés: az áru vagy szolgáltatás értékesítése a gyártó vagy szolgáltató részéről a fogyasztó részére.

2. Értékesítés: az áru vagy szolgáltatás értékesítése a gyártó vagy szolgáltató részéről a fogyasztó részére.

3. Értékesítés: az áru vagy szolgáltatás értékesítése a gyártó vagy szolgáltató részéről a fogyasztó részére.

ÁLLAPOTVIZSGÁLAT

1. Állapotvizsgálat: az üzleti vállalkozás jelenlegi állapotjának vizsgálata a múlttal és a jövővel szemben.

2. Állapotvizsgálat: az üzleti vállalkozás jelenlegi állapotjának vizsgálata a múlttal és a jövővel szemben.

3. Állapotvizsgálat: az üzleti vállalkozás jelenlegi állapotjának vizsgálata a múlttal és a jövővel szemben.

ÜZLETI VILÁGKÖZÖLÉS

1. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

2. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

3. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

ÜZLETI VILÁGKÖZÖLÉS

1. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

2. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

3. Üzleti világközölgés: az üzleti vállalkozás működését befolyásoló tényezők összessége.

Képek a tananyagból

A tananyag elsajátítását a közgazdaságtanra szakosodott diákoknak a tudás szintjén, a téma iránt érdeklődőknek az ismeret és a képesség szintjén ajánljuk. A diákok munkáját jól szerkesztett munkafüzet segíti.

ÜZLETI GYAKORLATOK

- Iskolatípus:**
- Korosztály:** általános iskola
- Óraigénye:** 13-14 év
- Tananyag helye az órarendben:** 1 év, heti 1 óra
- Tanár felkészültsége:** önálló tantárgy, vagy szakkör
- Magyarországi bevezetése:** 1994-95
- Tanár felkészültsége:** JAM tanárfelkészítő
- JAM anyagok:** tanári-tanácsadói kézikönyv, munkafüzet

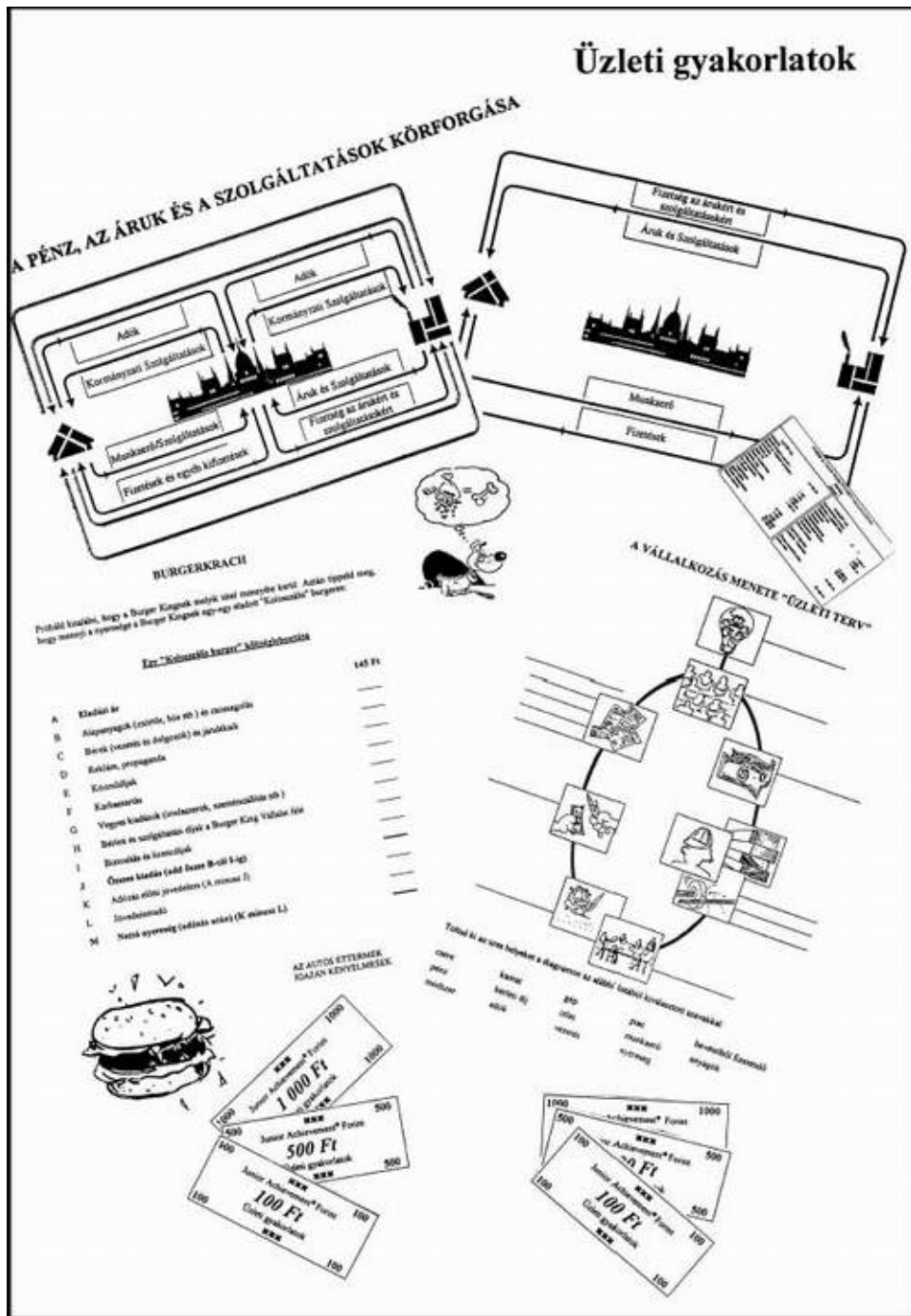
Az üzleti gyakorlatok tananyag átfogó közgazdasági szemléletet ad, fontos közgazdasági fogalmakat értelmez és definiál. Célja, hogy megfelelő tudással szolgáltson az értékek ismeretében, a gazdasági életünkben rejlő szabadság és felelősség megismerésében, hogy motiválja a diákokat annak megértésében, milyen kapcsolat van az egyéni képességek és a tudás, valamint a választható életpályák között. Segít, hogy a tanuló tapasztalatokat szerezzon az üzleti világgal való közvetlen kapcsolat révén. Bevezetését a 8. vagy 9. évfolyamon javasoljuk.

A tanulói munkafüzet és a tanári-tanácsadói kézikönyv hét témakörben célozza meg, hogy megfelelő tudást adjon az értékek ismeretében, a gazdasági életünkben rejlő szabadság és felelősség megismerésében.

A diákok megtanulják, melyek azok a legalapvetőbb elemek, amelyek egy sikeres vállalkozáshoz szükségesek. Üzleti tervet készítenek. Egy sor mindennapos gazdasági helyzetben alkalmazzák a kereslet-kínálat törvényét. Gyakorlatokat végeznek az innovációra és a problémamegoldásra. Családi pénzügyi tervezést készítenek, miközben választ kapnak arra, miért szükséges megtervezni a családi pénzügyeket, a költségvetést. Megfigyelik a pénzkínálat és a pénz értékének változásait. A bankok működését vizsgálva áttekintik a gyakorlati megtakarítási formákat, csekkszolgáltatásokat. Megtanulják, hogyan kell számlát nyitni, betétet elhelyezni, csekket kitölteni. A különböző tevékenységek során mód nyílik többféle etikai problémának - például az üzleti élet társadalmi felelősségének - megvitatására.

Felfedezik, milyen kapcsolat van az egyéni képességek és a tudás, valamint a választható életpályák között. Miért éri meg, hogy tanuljunk? Ezek az anyagok olyan tevékenységekhez használhatók, amelyek segítségével a tanulók megérthetik, mivel jár, ha kimaradnak az iskolából, illetve milyen előnyöket jelent, ha megfelelő oktatásban részesülnek. A sikeres pályaválasztáshoz az első lépés, hogy az ember meghatározza: mi érdekli, mihez van tehetsége, melyek a céljai. A diákok feladatlapok segítségével felméri képességeiket, szakmai önéletrajzot, álláspályázatot írnak. Megvizsgálják egy sor foglalkozási lehetőséget. A pályaválasztással, az álláshirdetésekkkel és a felvételi beszélgetésekkel kapcsolatos tevékenységek felkészítik őket a majdani munkakeresésre.

Tapasztalatot szereznek az üzleti világgal való közvetlen kapcsolat révén. Ebben segít a tanácsadó, aki különféle témákról szolgál információkkal, osztálybeszélgetéseket vezet, és különböző tevékenységekbe vonja be a diákokat. Bemutatja, hogy a saját cége és más cégek hogyan veszik ki részüket a közösség életéből. Képviseli az üzleti életet az osztályban és az iskolában, segíti a diákvállalkozás működését.

Képek a tananyagból

Alkalmazott közgazdaságtan

Iskolatípus: Korosztály: középiskola 15-19 év, gimnázium 3. osztály, közgazdasági szakközépiskola 1-2. osztály, egyéb szakközépiskola 4-5. osztály

Óraigénye: 1 év, heti 3 óra + diákvállalkozás (kísérleti jelleggel 1,5 év)

Tananyag helye az órarendben: önálló tantárgy - JAM alkalmazott közgazdaságtan, más tantárgyakat vált ki, mint üzemgazdaságtan, mikroökonómia stb. szakkör, fakultáció

Magyarországi bevezetése: 1993-94

Tanár felkészültsége: JAM tanárfelkészítő, szakirányú végzettség, angoltudás előny

JAM anyagok: tanári, tanácsadói kézikönyv, tankönyv, munkafüzet, MESE számítógépes szoftver magyar és angol leírása, diákvállalkozási útmutató, diákvállalkozási programcsomag

Az alkalmazott közgazdaságtan középiskolásoknak, a 15-19 éves korosztálynak ajánlott tantárgy. 1993-óta tanítjuk, s ez idő alatt közel 5 000 diák ismerhette meg. Alkalmas arra, hogy a tanulók bármely iskolatípusban (gimnáziumban,

szakközépiskolában vagy szakmunkásképző intézetben) megfelelő ismereteket szerezzenek, megértendő és értékelendő a körülöttük zajló gazdasági eseményeket.

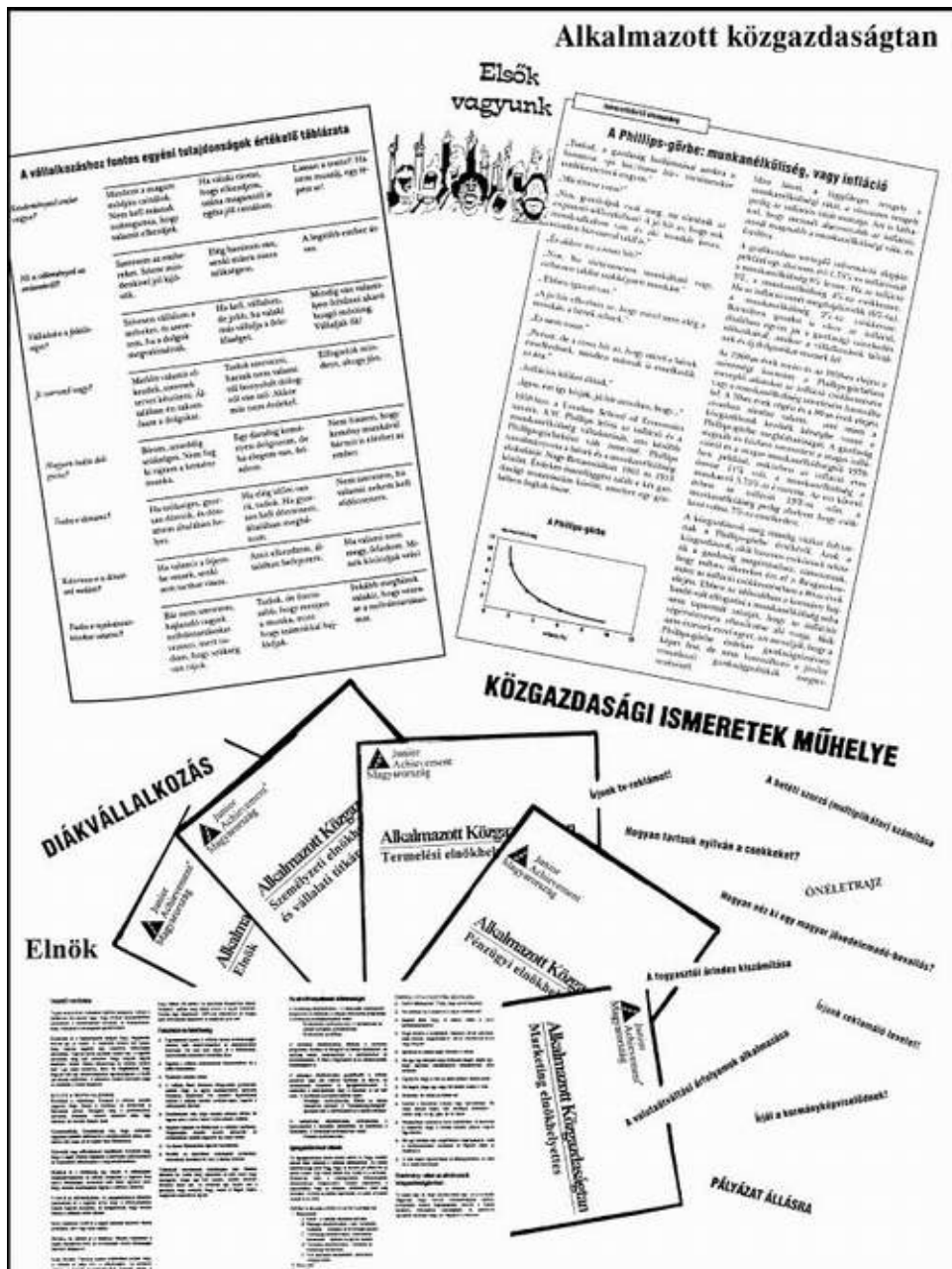
Most, hogy a *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* műveltségi terület helyet kapott a NAT követelményrendszerében, igazolódik az előrelátás, amivel három éve 21 iskolában bevezették a Junior Achievement alkalmazott közgazdaságtan tananyagát. A JA ismeretanyaga bőven felöleli a NAT-ban megjelölt témaköröket, és jelentősen túlmutat a minimálkövetelményként előírtakon. Ennek jelentőségét mind több iskola ismeri fel, s így a felhasználók köre egyre bővül.

Eleinte mindössze a tankönyv és munkafüzet jól-rosszul magyarított változatával kezdtük meg az alkalmazott közgazdaságtan oktatását. Azóta rendelkezésünkre áll a tankönyv és a munkafüzet olyan adaptációja, amelyben a magyar gazdasági eseményeket jól példázó kiegészítések vannak. A kiegészítéseket a tankönyv újryomásával évente aktualizáljuk. Jól segíti a tanári munkát a módszertani leírásokat, óravázlatokat tartalmazó tanári kézikönyv. A MESE (üzleti szimulációs játék) program részletes leírásával jelentősen egyszerűbb lett a tárgy megismertetése és megszerettetése. Ezt bizonyítja, hogy az idei versenyen az iskolák 39 háromfős csapattal vettek részt, szemben az első évi mindössze 9 csapattal. Tanácsadói kézikönyv segíti a különböző vállalatoknál, vállalkozásoknál, bankoknál dolgozó, a programban tanácsadóként résztvevők munkáját. A segédanyagok sora az idén egy kivételében is szép kiadvánnyal, az alkalmazott közgazdaságtan diákvállalkozási útmutatójával bővült.

A programnak 4 fő része van:

1. Elméleti ismeretek (tanár által tartott óra)
2. Gyakorlati tapasztalatok (tanácsadó által tartott óra)
3. Számítógépes szimulációs játék (MESE)
4. Diákvállalkozás

Egy kicsit részletesebben a fent említett anyagokról és segédletekről, amelyek a program oktatását lehetővé teszik.

Képek a tananyagból

A TANKÖNYV

A tankönyv külső megjelenésében és kötészeti minőségében egyaránt az amerikai kiadvány ikertestvére. Biztos, hogy - a többi segédlettel együtt károsodás, esztétikai veszteség nélkül használható több éven keresztül. A könyvek környezetvédelmi szempontból is jelesre vizsgáznak, hiszen klómentes újrapipróblól készültek.

A teljesség igénye nélkül néhány témakör: *Mi az a közgazdaságtan?; Kereslet, kínálat, piaci ár; A gazdaszto szerepe a gazdaságban; Vállalkozásalapítás, finanszírozás; Termelés és marketing; A kormány szerepe; A munkaerő szerepe; Gazdasági stabilitás; Aktuális gazdasági problémák* stb. Ebből a néhány kiemelt fejezetcímbe is látható, milyen széles skálán mozog a diákok tudása, mennyi könnyen, bármely területen mobilizálható ismerethez jutnak a program elvégzésével.

A fejezetek jól tagoltak, a betűtípus változtatása, a kiemelések, képek, ábrák, grafikonok teszik változatosabbá őket. Felépítésük azonos, s ez igen megkönnyíti a tankönyv használatát. Tartalmaznak egy előretékitést ("A fejezet elolvasása után a következő kérdésekre fogsz tudni válaszolni..."), magát az elsajátítandó ismeretanyagot, közben a megértést könnyítő, érdeklődést felkeltő, többségében magyar vonatkozású kérdéseket ("Hogyan oldand meg a munkanélküliség problémáját?; Hogyan versenyeznek a közleletekben a boltok egymással?" stb.), majd egy összefoglalást és a két egymást követő fejezet összekötését segítő újabb előretékitést. A fejezetek többségében érdekes ismeretanyagot tartalmazó olvasmányok találhatók (például Az Engel-féle törvény, A kommunizmus összeomlása, A magas képzettség szükségessége). A tanulók megismerhetik a közgazdasági gondolkodás történetét a tankönyvben feldolgozott gondolkodói életutak kapcsán (Az első modern közgazdászok, A kormányzat gazdasági szerepvállalásának két megközelítése: P. Samuelson és M. Friedman stb.).

A tankönyv végi szöszedetben meglelhetők azok a fogalmak, amelyekkel az év folyamán a tanulók megismerkednek.

A MUNKAFÜZET

A tankönyv szerves, nélkülözhetetlen eleme. A munkafüzet méltó párja a tankönyvnek hiszen rendelkezik azokkal a külső és belső jó tulajdonságokkal, amelyekről a tankönyv kapcsán már szóltam.

A munkafüzet, igazodva a tankönyv fejezeteihez, olyan feladatokból áll, amelyek gyakorlati példák segítségével megkönnyítik az elmélet megértését. Fejezetenként visszatérő feladattípusokat tartalmaz: így megtalálható benne a párosítási gyakorlat, a feleletválasztós kérdéstípus és néhány egészen egyéni feladattípus, ami tanári szempontból azért igen vonzó, mert sokféleképpen használható. Ilyenek például a "Közgazdasági elmékedésre és vitára ösztönző kérdések". Ízelítőül:

- Ha minden ember mindent megkaphatna, amit csak akar, ha megdörzsölné a csodalámpát, nem lenne szükség közgazdaságtanra. Indokold!
- Támogassa-e a magyar kormány a művészeti és a tudományos kutatási programokat ?
- Sorold fel, hogy Te és a családod hogyan csökkentitek a környezetszennyezést!

Sorolhatnám még az aktuálisabbnál aktuálisabb témákat, amelyek a tanárok és a diákok számára egyaránt érdekes, hasznos és különleges tanórákat ígérnek, változatos feldolgozásban (például házi dolgozat, vita - érvek és ellenérvek ütköztetése, szituációs szerepjáték). A munkafüzet tartalmazza még a *Közgazdasági ismeretek műhelye* című anyagot, amely gyakorlati példákkal egészíti ki az elméleti tananyagot. (*Táblázatok és grafikonok megértése, Hogyan kell kitölteni a jövedelembevallást? Írj a képviselődnék! Költségvetés készítése stb*) A munkafüzetben még fejezetenként egy ún. *Ismeretbővítő olvasmány* is van, amely érdekes kérdésekre keresi a választ (Hogyan n-y-ú-j-t-s-u-k meg a kosztpénzt? Mi az a minőség? Hogyan dolgozzák fel a csekket? stb.). Mindkét feladattípusnál kérdések segítik a megértést, a tökéletes elsajátítást.

A hamarosan munkába álló tanulók a pályaválasztásról szerezhetnek hasznos ismereteket a munkafüzet végén (*Tudj meg többet önmagadról! Pályaválasztási tanácsadó*), amely önéletrajz- és állás pályázati mintát ad, valamint hasznos tanácsokat arról, mi a megfelelő viselkedés a felvételi beszélgetésen.

A munkafüzet utolsó oldalain található a *Diákvállalkozási munkafüzet* . Ez a segédlet, az idén kiadott diákvállalkozói segédanyagokkal kiegészülve, pontos útmutatója a diákvállalkozások lebonyolításának a kezdeti lépésektől az eredmények elszámolásáig.

A TANÁRI KÉZIKÖNYV

A tanári kézikönyv fontos partnere a tanárnak, amelyben segítséget kap, hogyan közelítse meg és dolgozza fel a különböző tanítási stratégiákkal az egyes fejezeteket, mit, milyen sorrendben és hogyan végezzen el a munkafüzetből.

A TANÁCSADÓI ÚTMUTATÓ

A tanácsadók az üzleti élet szakemberei. Fő feladatuk, hogy segítsék a tanulókat a tanult közgazdasági elméletek vonatkozásainak és gyakorlati alkalmazhatóságának megértésében. A tanácsadó órái a gyakorlati élet tapasztalataival szervesen egészítik ki a tanár munkáját. A tanácsadók sok esetben elviszik a diákokat a saját cégükhöz vagy más vállalatokhoz, ahol figyelemmel kísérik a tanultak működését.

Mivel a tanácsadó nem tanár, a kézikönyv segíti, hogy a leghatékonyabban tudjon felkészülni a feladatára, hogy megismerje azokat a módszereket, amelyekkel irányíthatja az órát, felkeltheti és megtarthatja a tanulók érdeklődését, párbeszédet alakíthat ki velük.

MESE PROGRAM ÚTMUTATÓVAL

A számítógépes vállalkozási szoftver (Management and Simulation Exercise, MESE - a rövidítést hangulatos magyar jelentése miatt mi is megtartottuk) iskolai keretek között játszható, több fordulós szimulációs játék. A tanulók döntenek egy termék gyártott mennyiségéről, fogyasztói áráról, a kutatás-fejlesztésre, a beruházásra és a marketingre fordított összegek nagyságáról. Figyelembe veszik a lehetséges kölcsönöket is. Az osztályban kialakított 2-8 fős diákvállalkozások, "vállalatok" versenyeznek egymással. Az a feladatuk, hogy a legjobbat hozzák ki profit, értékesítés és piaci részesedés szempontjából. Az országos verseny legjobb csapatai részt vesznek a JA számítógépes "világbajnokságán" is. (Lásd: Rendezvényeink)

Az útmutató segít, hogy a tanulók megértsék a szoftver működését, elmagyarázza a különféle pénzügyi jelentéseket, leírja a döntések részleteit, ötleteket ad az alkalmazásokhoz, és információt a szimuláció alapjául szolgáló közgazdasági elméletekről.

DIÁKVÁLLALKOZÁSOK ÚTMUTATÓJA TANÁROK ÉS TANÁCSADÓK RÉSZÉRE

Ez a most megjelent segédanyag sok hasznos információt és segítséget nyújt a diákvállalkozást irányító tanár, tanácsadó számára.

Óráról órára, lépésről lépésre részletesen nyomon követhető a diákvállalkozások menete. Részletes tanácsokat ad a piacutatás módszereiről, az üzleti terv kidolgozásának menetéről, a marketingtevékenység irányításáról.

DIÁKVÁLLALKOZÓI PROGRAMCSOMAG

Bevezetésére legjobb, ha akkor kerül sor, amikor a diákok már két oldalról, a tanár és a tanácsadó segítségével megismerkedtek az üzlet elméletével, s az üzleti szimuláción keresztül minden kockázat nélkül kipróbálták a vállalkozás piaci stratégiáit. A program "csúcsa", amikor "élesben" vállalkoznak. A program fél-egy éves vállalkozás, amit a diákok menedzselnek, maguk közül választanak elnököt, vezető tisztségviselőket. Ők állíthatnak elő termékeket, nyújthatnak

valamilyen szolgáltatást. A termékeket vásáron tudják kiállítani, értékesíteni (lásd: Rendezvényeink). A vállalkozás révén a gyakorlatban próbálhatják ki az elméletben tanultakat. A diákvállalkozások során kitűnhetnek olyan gyerekek is, akik az órai keretek között kevésbé tudják megvalósítani magukat, rossz tanulók vagy fegyelmezetlenek.

A programcsomag tartalmazza a vállalkozás beindításakor eladandó részvényeket, valamint a diákvállalkozás tisztségviselőinek feladatait. Néhány esetben tippeket ad ahhoz, hogyan lehet sikeres valaki a betöltött poszton. A diákvállalkozások ajánlott tisztségviselői: elnök, termelési, személyzeti, marketing- és pénzügyi elnökhelyettesek. Az egyes posztok feladatkörei mellett a különálló színes dossziék tartalmazzák az egyes tisztségekben vezetendő nyilvántartások, jelentések (csekknyilvántartás, pénzügyi jelentés, eladási jelentés, fizetési nyilvántartás, részvényesek nyilvántartása stb.) formanyomtatványait, űrlapjait. Feltehetőleg ez az újszülött kiadvány sok segítséget nyújt majd a tanároknak és a diákvállalkozást működtető tanulóknak is.

GLOBE (Global Learning of the Business Enterprise)

Féléves program, középiskolásoknak ajánljuk: az alkalmazott közgazdaságtant egészíti ki nemzetközi kereskedelemmel. A GLOBE indult be elsőként Magyarországon; idén a budapesti Karinthy Frigyes Gimnázium kereskedik egy bostoni középiskolával, ami mellett még diákcsere is sor került a két osztály között. A programot a United Technologies dolgozta ki.

Tervezzük, hogy a közeljövőben a közép-európai régióba is bevezetjük a MiniGLOBE programot, melynek során magyar diákok kereskednek Szlovákiával, Csehországgal és Lengyelországgal.

A GLOBE program megköveteli, hogy a diákok - legalábbis páran a diákvállalkozásból - tudjanak társalgási szinten angolul, esetleg egy más idegen nyelven.

A piacgazdaság alapjai (APA - Fundamentals of a Market Economics - FOME)

Iskolatípus: felnőttképzés (főiskola, egyetem)

Korosztály: 18-

Óraigénye: 80 óra/kurzus

Tananyag helye az órarendben: önálló anyag

Tanár felkészültsége: JAM felkészítő

Magyarországi bevezetése: 1997

JAM-anyagok: tréneri kézikönyv, munkafüzet, kiegészítők

Ezt a programot a középiskolájukat már befejezett közép- és kelet-európai fiataloknak dolgozták ki. A tananyagcsomag az alkalmazott közgazdaságtan tantárgyat veszi alapul, amelyhez két számítógépes program is csatlakozik. Közülük a *MESE programot* már ismertettük; a Macroland program egy képzeletbeli ország, Macroland gazdasági működésének irányítását adja feladatul a tanulóknak.

Az anyag összeállítása előtt a tanfolyam kidolgozói a világ minden részéről elbeszélgettek különböző vezető pozícióban dolgozó üzletemberekkel. Volt közöttük korábban állami tulajdonú vállalat igazgatója, kisvállalkozás irányítója, vegyes vállalati igazgató. Mindnyájuk véleménye megegyezett abban, hogy négy fő célt kell kitűzni:

1. cél: Be kell mutatni a piacgazdaság jellemzőit és funkcióit. E cél elérése érdekében a diákok meg fogják tanulni, hogyan válaszoljanak arra a kérdésre, mi a gazdaság. Megvizsgálják, milyen a gazdasági gondolkodásmód, hogyan működik a piacgazdaság, és ebben mi a kormány szerepe. Mivel a piacgazdaság az egyének etikus viselkedésén nyugszik, meg fognak ismerkedni az üzleti etika fogalmával.
2. cél: Meg kell vizsgálni, mi a szerepe az üzleti vállalkozásnak, ha piacgazdaságban működik. Ennek érdekében a diákok meg fogják vizsgálni, miért az elégedett vásárló a kulcsfigura a vállalkozás sikeressége szempontjából. Elemezni fogják, hogyan szerveződnek a vállalkozások, miért és hogyan kell terveket készíteniük, s hogyan irányítsanak egy vállalkozást, beleértve az alkalmazottakkal kapcsolatos kérdéseket is.
3. cél: Elemezni kell, mi az a négy döntően fontos funkció, ami a termék piacra juttatásához szükséges. Ezért a diákok meg fogják tanulni, hogyan tervezik meg a termékeket, és a megnövekedett termelékenység hogyan növeli a nyereséget.
4. cél: Be kell mutatni, mi az a négy kulcsfontosságú kiegészítő funkció, ami a vállalkozás működtetéséhez szükséges. Ehhez a diákok tanulni fognak a kereskedelmi jogról és arról, miért van rá szükség a piac megfelelő működéséhez. Azt is meg fogják érteni, miért fontos a pontos könyvelés és a pénzügyi nyilvántartások vezetése. Végül pedig megtudják, hogyan lehet magas színvonalú vevőszolgálat fenntartásával biztosítani a vásárlók elégedettségét.

E célok megvalósítását helyzetgyakorlatok, szerepjátékok, piacjáték, etikai játékok segítik.

6. RENDEZVÉNYEINK

Diákjaink számára a tananyagokon kívüli rendezvényeket is szervezünk. A célunk kettős:

- érezzék jól magukat, szórakozzanak, éljék át, hogy egy 87 országot átfogó közösség magyar tagjai;
- legyen lehetőségük tanult ismereteik bővítésére, gyártott termékeik bemutatására árusítására.

Az **Őszi sportnapra** több mint 250-300 diák jön el évről évre az ország különböző részéről, sportolnak megtanulják a baseball alapjait, korábban az abádszalókiak által bemutatott népi játékokon is játszottak. Több vállalat is képviseltette magát, így a gyerekek egymással és az üzletemberekkel is szorosabb kapcsolatot építhettek ki.

A **MESE Számítógépes Verseny** az egyik legjelentősebb eseményünk amelyen először 6, majd a '95-ös döntőn már 39 csapat, több mint 100 diák vett részt. Az első három helyezettet rendszeresen benevezük a MESE számítógépes világbajnokságára, ahol ez idáig szépen szerepeltek (ezt bizonyítja a budapesti Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos Iskola csoportgyőzelme, valamint két második helyezés). A világbajnokságon a versenyzők kanadai, amerikai és idén japán utat, illetve ajándékokat nyerhetnek, összesen 44 000 \$ értékben.

Diákvállalkozások kiállítását és vásárát tavasszal tartjuk, ahol a bejelentkezett diákvállalkozások kiállíthatják és árulhatják termékeiket. A vásár célja, hogy Budapest egy forgalmas helyén bemutathassák egész éves munkájuk eredményét, és bevételre tegyenek szert. A legjobb vállalkozás részt vesz a lengyelországi regionális vásáron is.

A tavaszi **Általános iskolai** napokon fiatalabb juniorosok találkozhatnak egymással, '95-ben Bakonyszentkirályon, '96 tavaszán Nyírábrányban. Itt a játszva tanulás mellett a kirándulás és a természet élvezete a cél. '95-ben általános iskolai tanulóink 90 százaléka volt jelen.

Nyári táborunkat a tanév végén rendezzük, ahol diákjaink közgazdasági ismereteiket gyarapíthatják. Vezető üzletembereket hallgathatnak, illetve szemináriumon beszélhetik meg a hallottakat. A '95-ös táborunkban Zwack Péter (elnök, Zwack Unicum), Kraft Péter (igazgató, American Express), Duda Ernő (igazgató, Copy General), Kresz Zoltán (igazgató, Club V 2000), Vígvári András (főosztályvezető, Budapest Bank) tartott előadásokat. A programot a Dow Hungary meglátogatása, tőzsdejáték, sportdelután és kirándulás egészíti ki. '96-ban hasonlóan jelentős üzletemberekől tanulhattak diákjaink (Sun Microsystem, Levi Strauss Co., Manager Contact).

A junioros diákok **nemzetközi fórumát** évenként rendezik meg az USAban: most Washington DC mellett volt. A találkozón 900 JA diák vett részt, köztük két magyarországi diák is, Egerből és Székesfehérvárról. A tanulók neves előadók óráit hallgathatták meg, versenyezhetek egymással, illetve indulhattak a különböző tisztségekért folyó versenyben.

Tanárfelkészítőit a JA szervezi tanárainak. Más jellegű tartunk azoknak, akik már régebben tanítják a programot, és mást az újonnan csatlakozóknak. Ez utóbbi felkészítőn ismertetjük a JA működését, felépítését, tartalmát. Példák alapján bemutatjuk a MESE programot, a diákvállalkozásokat és a tanácsadó-tanár együttműködésére is hozunk példákat. Ismertetjük a tankönyv első fejezeteit a nem közgazdaságtan szakos kollégákkal. A programot már tanított tanárokkal a tankönyvben végrehajtott változtatásokat beszéljük meg, vállalkozási gyakorlatokat oldunk meg.

Az év során még két alkalommal szervezünk egy-egy napos tréninget. Ezek három részből állnak: az aktuális kérdéseket tárgyaljuk meg, egy üzletember tart előadást, illetve a tankönyvek további fejezeteit konzultáljuk meg közgazdász kollégák vezetésével.

Tanácsadó felkészítőt évente rendezünk a JAM programhoz csatlakozott tanácsadók számára. Ismertetjük a JAM működését, filozófiáját, példákat mutatunk be a tanár és a tanácsadó együttműködésének lehetséges módozatairól, tanárok, diákok és már segítő tanácsadók beszélnek a JAM-ról, a diákvállalkozások működéséről.

Rendezvényeinkről, programjainkról, terveinkről a negyedévente megjelenő JAM újság, a Lépcsők ad bővebb felvilágosítást.

7. JAM JÖVŐ - TERVEINK

A programban már részt vevő iskolák számára

Szeretnénk, ha minél több fiatal léphetne ki az iskolákból úgy, hogy a lehetőségekhez képest felkészül a munkába állás nehézségeire, az önálló családi gazdálkodás buktatóira. Ezért azt tervezzük, hogy terjesztjük a programot az országban, illetve lehetőséget adunk a világ bármely részén élő magyaroknak a JA tanulására, akár magyarul is. Tovább kívánjuk erősíteni az iskolák közötti együttműködést, a más városok JA osztályaival kiépítendő testvériskolai kapcsolatokat.

Csehországban, Zlinben nyílt meg az első *JA regionális központ*. A JA már eddig is szép sikereket ért el Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Ukrajnában, de a meglévő kapcsolatokat szeretnénk tovább erősíteni.

A *tanárfelkészítőket* a jövőben is folytatjuk: fel kívánjuk készíteni kollégáinkat mindig megújuló tananyagaink tanítására. Tanácsadó hálózat kiépítésével is szeretnénk segítséget nyújtani nekik, hogy bármikor, bármilyen szakmai kérdéssel szakavatott JA kollégához fordulhassanak.

A *JAM Bank* a legjobban termelő diákvállalkozásokat kívánja kamatmentes kölcsönrel segíteni.

A JAM *pályázatot* írt ki, amelynek során keressük Az év JAM diákja, Az év JAM tanára, Az év JAM iskolája címeke nyerteseit. Pályázatot írtunk ki a Nemzetközi Diák Fórumra is. Díjakat adunk át a diákvállalkozások kiállításán legjobban szereplő cégeknek is.

JAM füzetek keretében tervezzük olyan kis füzetek megjelentetését, amelyek a diákok nyelvén szólnak a közgazdaságtan alapkérdéseiről.

A JAM további jövőjét pedig nem kis részben maguk a junioros diákok fogják meghatározni.

Roma fiatalság felzárkóztatási terve

A JA feladatának tekinti, hogy a hátrányos helyzetű fiatalokról is gondoskodik, tananyagait hozzáférhetővé tegye számukra ezzel megkönnyítse a munkába állás, a beilleszkedés esélyeit, ami különösen fontos a roma ifjúságra nézve.

Fontosnak tartjuk, hogy programjainkkal támogassuk ezeket a gyerekeket is, hiszen a velük kapcsolatban kialakult szemlélet miatt fokozottabban szükségük lehet rá, hogy bekerüljenek egy olyan közösségbe, ahol megtanulhatják az önértékelés

fontosságát, egymás munkájának megbecsülését, a közösségben végzett munka jelentőségét.

Mindezeket a következők miatt tartjuk szükségesnek:

- A cigány népesség foglalkoztatottságának aránya 32 százalékos, míg ugyanez az arány a nem roma népességnél 68 százalék.
- A munkába állás esélyeit csökkenti a vállalkozási ismeretek hiánya. Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma országos átlagban 59, míg azokban a megyékben (Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg), ahol a roma lakosság aránya a legmagasabb, a vállalkozások száma alig haladja meg a 40-et. Tehát a lehetőségek tőke és szakértelem hiányában kihasználatlanok.
- A roma népesség iskolai végzettsége jelentősen alacsonyabb a magyarországi átlagnál, közülük csak kevesen kerülnek középiskolába, még kevesebben főiskolára, egyetemre. Így főleg segéd- és betanított munkásként dolgoznak.
- Jelenleg a cigányság foglalkoztatási és kereseti lehetőségeit három tényező rontja: az iskolai lemaradás, a területi hátrányok, a diszkrimináció.

A Junior Achievement® Magyarország iskolai oktatásprogram tananyagainak bevezetésével az iskolai lemaradás csökkenthető, és a tananyag országos jellegénél és humános célkitűzéseinél fogva a meglévő diszkrimináció mértéke, legalábbis az iskolai korosztály körében, szintén csökkenthető.

MEGVALÓSÍTÁSI TERV

A Junior Achievement® Magyarország regionális irodát létesít ÉK Magyarországon, Nyíregyházán, amelynek hatásköre Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyékre terjed ki.

A Junior Achievement® Magyarország szeretné csökkenteni az oktatási rendszert egyelőre jellemző esélyegyenlőtlenségeket. Szeretnénk a legkorszerűbb tananyagokat eljuttatni a hátrányos helyzetű roma ifjúsághoz. Különösen fontosnak tartjuk az üzleti jellegű oktatás bevezetését az általános iskolás korosztály számára, mivel mint láttuk, a roma gyerekek többsége nem tanul tovább középiskolában. A Junior Achievement® Magyarország célja, hogy mind a nyolc általános iskolai évfolyamnak tudjunk a korosztály igényeinek megfelelő tananyagot biztosítani.

Az ennek érdekében tervezett lépéseink a következők:

- Igényfelmérés: találkozunk cigány szervezetek, iskolák képviselőivel, ismertetjük velük az értékeket, amelyeket a Junior Achievement® Magyarország ajánlani tud a roma fiatalok számára.
- Pénzügyi források megkeresése: a programunk működéséhez szükséges pénzügyi fedezetet eddig sem az iskolától, a tanulóktól vártuk, hanem más forrásokból (vállalati, alapítványi támogatásból) igyekeztünk megteremteni.
- A tananyagok átdolgozása a speciális igényeknek megfelelően.
- Helyszíni megjelenés: a Junior Achievement® Magyarország képviselői elmennek a helyszínre, meglátogatják az iskolákat, vállalatokat, s bevonják őket a programba.
- Oktatás: megkezdjük a tananyag oktatását a régiókban az újonnan és régebben csatlakozott általános és középiskolákban.

MELLÉKLETEK

1. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország története

1991.

nyár Két tanár Magyarországról részt vesz a Lengyelországban tartott GLOBE program tréningjén, amelyet a Soros Alapítvány finanszírozott.

1992.

február 1. A Szent István Közgazdasági SZKI-ban Misura Gábor elkezdti tanítani a GLOBE programot.

szeptember 27-október 10. Richard Maxwell (a korábbi JA elnök) tanulmányútja Magyarországon, amelynek során vállalatokat és iskolákat keres fel, majd felkéri Jávorszky Ivánt a program magyarországi beindítására.

1993.

január Dr. Madarász Sándor, Fáth Péter és Jávorszky Iván aláírja az együttműködési megállapodást a JA International és a JA Magyarország között.

április 26-30. Az első tanárfelkészítő Magyarországon, amelyen 26 középiskolai tanár vesz részt. A tréninget Gerald Scott tartja Georgiából. A tanárok megkapják az alkalmazott közgazdaságtan első változatát.

június 15. A JAM Igazgató Tanácsának ülésén 30 üzletember jelenik meg.

augusztus Megalakul a Junior Achievement Magyarország Oktatási és Vállalkozásfejlesztési Alapítvány. A törzstőke 160 000 Ft. Elnök dr. Madarász Sándor, alelnök Fáth Péter, ügyvezető igazgató Jávorszky Iván.

szeptember 1. 9 városban beindul a JAM program oktatása. Az alkalmazott közgazdaságtant 20, a gazdasági gyakorlatokat 1 iskolában tanulják a diákok.

szeptember Az első Operatív Bizottsági ülés.

november 1. Önálló JAM iroda nyílik Szegeden.

december Charles Thomas amerikai nagykövet lesz a JAM tiszteletbeli elnöke.

1994.

április 29. Az első MESE verseny 6 csapat részvételével, amely az Újpesti Műszaki SZKI győzelmével ér véget.

április 30. Tavaszi sportnap több mint 200 JAM diák részvételével.

június 8. Az első JAM tanév vége Magyarországon, 800 diák vizsgázik és kap oklevelet.

július 20-24. Az Operatív Bizottság két tagja részt vesz a Colorado Springsben tartott JA szemináriumon.

augusztus 1-15. Két tanulónk kiutazik a Nemzetközi Diák Fórumra az USA-ba.

szeptember 1. Tanévkezdés 1500 középiskolás, és 150-150 üzleti és gazdasági gyakorlatok tanulóval az ország 21 városában és 47 iskolájában.

november 29. II. MESE verseny 57 versenyző részvételével. A győztes csapat Szolnokról, a Pálfy Vegyipari SZKI-ből érkezik.

1995. január Vera Blinken a JAM tiszteletbeli elnöke.

január 13. Az első JAM tréning az Operatív Bizottság számára.

január-február 3 csapat képviseli Magyarországot a MESE világbajnokságon.

február 1. GLOBE program kezdete Cegléden a Közgazdasági SZKI-ban.

április 21-28. Peter Latka, regionális koordinátor útja Magyarországon.

május 24. Az amerikai Kereskedelmi Kamara ebédje a Kempinski Hotelban, ahol a JAM a díszvendég.

május 25. A JAM a Hotel Marriottban köszönti támogatóit, szponzorait.

május 31-június 6. Első regionális JA konferencia az észt, cseh, lengyel, litván, lett, magyar és szlovák igazgatók részére a csehországi Zlinben.

július 4-8. A JAM I. Nyári tábora Zánkán.

július 3-14. A Végtaghiányos Gyerekek közgazdasági táborában a JAM tananyagot használjuk.

augusztus 28-szeptember 2. Külön tanárfelkészítő a közép- és az általános iskolák tanárai számára.

szeptember 1. Új tanév már 70 JAM iskola számára. Az Én és a világ tananyag is bevezetésre kerül.

október 6. JAM sportnap 280 fiatal részvételével.

november 30. III. MESE verseny 39 csapat részvételével, amelyet a budapesti SzentGyörgyi Albert 12 évfolyamos Iskola tanulói nyerne meg.

1996.

február 2. Fogadás az Amerikai Egyesült Államok nagykövetségi rezidenciáján a JAM szponzorai és potenciális szponzorai részére. Házigazda Vera Blinken, a JAM tiszteletbeli elnöke.

február 27. Tanártovábbképzés keretében meglátogattuk a tőzsdét.

január-február 3 csapat képviseli Magyarországot a MESE világbajnokságon, ahol a Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos iskola bejut a második fordulóba, és ott 3. helyet szerez csoportjában.

május 17-18. Általános iskolai napok Nyírábrányban.

június 11. Az év legjobbjainak, szponzorainak díjátadás a Hotel Marriottban.

június 13-15. A JAM segítséget nyújt az albán JA beindításához.

július 1-6. Nyári tábor 60 junioros részére Csopakon.

július 27-augusztus 3. Company Masters Program az USA-ban, ahol Magyarországot két JAM tanuló képviseli.

augusztus 25-30. Tanárfelkészítő az új JAM iskolák tanárai részére.

szeptember 2. A negyedik JAM tanév kezdete.

2. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország programhoz csatlakozott iskolák

Bányai Júlia Kereskedelmi SZKI, Baja Szent-Györgyi Albert Gimn. és SZKI, Balassagyarmat Hugonnai Vilma Egészségügyi Szakközépiskola, Békéscsaba Ruhaipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Békéscsaba Trefort Ágoston Villamos- és Fémipari Szakképző Iskola és Kollégium, Békéscsaba Berzeviczi Gergely Közg.-i SZKI, Budapest Berzsényi Dániel Gimnázium, Budapest Európa 2000 Műszaki SZKI és SZMKI, Budapest Hunfalvy János Közgazdasági Szakközépiskola, Budapest Idegenforgalmi SZKI, Budapest Karinthy Frigyes Gimnázium, Budapest Károly Róbert Kereskedelmi Szakközépiskola, Budapest Kolos Richárd Műszaki Szakközépiskola, Budapest Kossuth Lajos Közgazdasági SZKI, Budapest Lengyel Gyula Kereskedelmi SZKI, Budapest Pesti Barnabás Élelmiszeripari SZKI, SZMKI és Gimnázium, Budapest Szent István Közgazdasági SZKI, Budapest Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos Iskola, Budapest Teleki Blanka Gimnázium, Budapest Terézvárosi Kereskedelmi SZKI, Budapest Terézvárosi Kéttannyelvű Általános Isk. és Gimnázium, Budapest Than Károly Vegyipari SZKI és Gimnázium, Budapest Újpesti Műszaki SZKI, Budapest Vajda János Újreál Középiskola, Budapest Modell 2000 Divatiskola, Budapest Ceglédi Közgazdasági SZKI, Cegléd Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Középiskola, Debrecen Irinyi János Élelmiszeripari SZKI, Debrecen Rudas László Közg. és Külker. SZKI, Dunaújváros Egri Közgazdasági SZKI, Eger Neumann János Közgazdasági SZKI, Eger Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom Petőfi Sándor Közgazdasági Szakközépiskola, Fehérgyarmat Jedlik Ányos Ipari SZKI, Győr Kereskedelmi Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Győr Lehel Vezér Gimnázium, Jászberény Kada Elek Közgazdasági SZKI, Kecskemét Kocsis Pál Mg-i SZKI és SZMKI, Kecskemét Mezőgazdasági és Élelmiszeripari SZMKI és SZKI, Kiskunfélegyháza

II. Rákóczi Ferenc Mg.-i és Közgazdasági SZKI, Kiskunhalas
Garbai Sándor Ipari Szakmunkásképző és Szakközépiskola, Kiskunhalas
Fáy András Közgazdasági Szakközépiskola, Miskolc
Mezőgazdasági és Élelmiszeripari SZMKI és SZKI, Miskolc
Cserhádi Sándor Mezőgazdasági Gépészeti Szakközépiskola, Nagykanizsa
Zsigmondy - Winkler Műszaki Középiskola, Nagykanizsa
Kőrösi Csoma Sándor Általános, Zene és Szakiskola, Nagykovács
107 Sz. Ipari SZKI és SZMKI, Nyíregyháza
Lengyel József Gimnázium, Oroszlány
Széchenyi István Közgazdasági SZKI, Ózd

Jókai Mór Közgazdasági SZKI és Leánykollégium, Gépíró és Gyorsíró Szakiskola, Pápa
Árpád Fejedelem Gimnázium és Általános Iskola, Pécs
Pécsi Kereskedelmi Idegenforgalmi és Vendéglátóipari SZKI, Pécs
Táncsics Mihály Közgazdasági és Kereskedelmi SZKI, Salgótarján
Vas-és Villamosipari Szakképző Iskola és Gimnázium, Sopron
Deák Ferenc Gimnázium, Szeged
Gábor Dénes Gimnázium, Műszaki SZKI és Kollégium, Szeged
Katedra Alapítványi Iskola, Szeged
Kiss Ferenc Erdészeti SZKI, Szeged
Krúdy Gyula Kereskedelmi Vendéglátóipari SZKI és Szakmunkásképző Iskola, Szeged
Újszegedi Gimnázium, Szeged
Vasvári Pál Közgazdasági SZKI, Szeged
Tolna megyei Önkormányzat 505 sz. Ady Endre Ipari SZMKI és SZKI, Szekszárd

III. Béla Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola, Szentgotthárd
Teleki Blanka Gimnázium, Székesfehérvár
Pálffy János Műszeripari és Vegyipari SZKI, Szolnok
Vásárhelyi Pál Közgazdasági és Postaforgalmi SZKI, Szolnok
Vályi Péter Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola, Tamási
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Bessenyei György Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskolája, Tiszabercel
Váci Mihály Gimnázium, Tiszavasvári
Beregszászi 18. számú Szakközépiskola, Ukrajna, Beregszász
Ipari Kereskedelmi és Vendéglátóipari SZMKI, Vásárosnamény
Lovassy Gimnázium, Veszprém
Institut Für Tourismus und Management, Zamárdi
Gyermeküdülő-centrum Zánka, Zánka

A JAM programjaiban részt vevő általános iskolák

Általános Iskola, Bakonyszentkirály
Csiki-hegyek utcai és Gimnázium, Budapest
Újlaki Általános Iskola, Budapest
Csik Ferenc Általános Iskola, Budapest
Általános és Háziasszonyképző Szakiskola, Budapest
Petőfi Sándor Általános Iskola, Encs
Németh László Általános Iskola, Göd-felső
Vásárhelyi Pál Általános Iskola, Kecskemét
Petőfi Sándor Általános Iskola, Kék
Felsővárosi Általános Iskola, Kiskunhalas
Általános Iskola, Kunadacs

Radnóti Miklós Általános Iskola, Mór
Arany János Általános Iskola, Nagykőrös
Általános Iskola, Nyírábrány

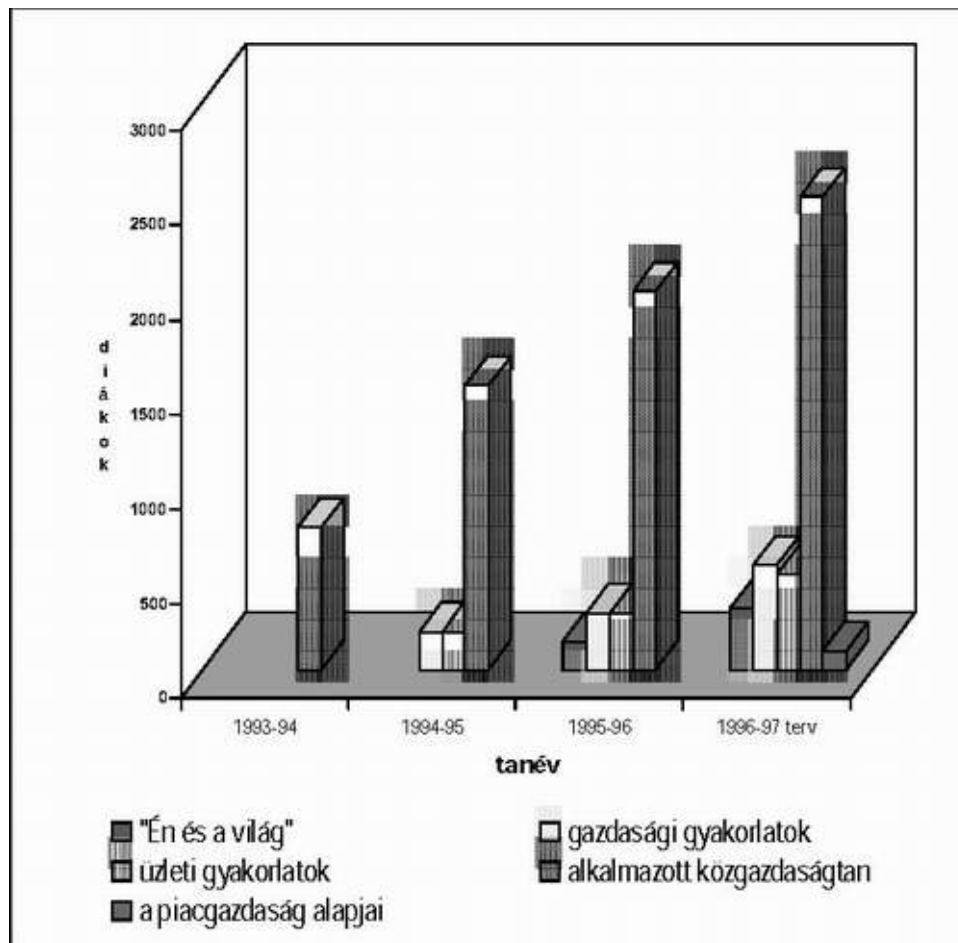
20. Sz. Általános Iskola, Nyíregyháza
Bem József Általános Iskola, Nyíregyháza
Móricz Zsigmond Általános Iskola, Nyíregyháza
Fő Fasori Általános Iskola, Szeged

2. sz. Általános Iskola és Diákotthon, Szekszárd
Általános Iskola, Szigetcsép
Eötvös József Általános Iskola, Szolnok

A JAM programjaiban részt vevő óvodák Demecser Napköziotthonos Óvoda, Demecser Napköziotthonos Óvoda,
Újszentiván Reformélelművelődési Óvoda, Szeged

3. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország tanulószámának növekedése 1993-97

4. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország kuratóriumának tagjai

Blinken, Vera, tiszteletbeli elnök
Duda Ernő, Copy General, ügyvezető igazgató
Fáth Péter, Amerikai Kereskedelmi Kamara, ügyvezető igazgató
Griffiths, Alan, Ernst and Young, pénzügyi igazgató
Jávorszky Iván, JAM ügyvezető igazgató
Dr. Madarász Sándor, Munkaügyi Minisztérium, főosztályvezető
McLellan, Jeffrey, Burger King, vezérigazgató
Rajki Zsuzsanna, Dow Hungary, elnök
Rajkai István, MemoLux, ügyvezető igazgató
Dr. Réthy Sándor, Réthy and Réthy Ügyvédi Iroda, ügyvéd
Révész Anna, Egri Dohánygyár Philip Morris, marketing tanácsadó
Verdin, Georgette, Reneszansz Kőfaragó Rt., marketing igazgató

5. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország támogatói 1996

Gyémánt fokozat:
Levi Strauss Alapítvány
United States Agency for International Development

Arany fokozat:

Ameritech
Cola-Coca
John Whitehead Foundation
MOL
Soros Alapítvány

Ezüst fokozat:
Burger King
Dow Chemical Hungary
Egri Dohánygyár Kft.
Stádium Sikerorientációs Alapítvány

Bronz fokozat:
Általános Értékpapíri Bank
American Express
Creditanstalt

Tárgyi támogatást nyújtottak:

- 3M • Amerikai Kereskedelmi Kamara • Banktech Security • Beke Print • Békeszolgálat
- Coca-Cola • Copy General • Delta Airlines • Ernst and Young • GE Tungstam
- Hewlett-Packard • Hotel Marriot • HVG Press • Ibes • Kodak
- Magyar Business Leaders Fórum • Manager Contact • MemoLuX • Népszabadság
- Reader's Digest • Réthy és Réthy Ügyvédi Iroda • Sárkány Kft.
- Sun Microsystem • Westel 900 • X-Byte Számítástechnika.

A JAM köszönetét fejezi ki az itt felsorolt vállalatoknak, alapítványoknak, szervezeteknek, hogy lehetővé tették működését.

6. melléklet

Ki kicsoda a JAM-ban?

Blinken, Vera, tiszteletbeli elnök

Cowles, Kathy, a Digital volt marketing tanácsadója

Dedinszky Erzsébet, Hunfalvy János Közgazdasági SZKI, 1996-ban az "Év JAM tanára"

Duda Ernő, Copy General, résztulajdonos, JAM kuratóriumi tag, a JAM Programbizottság vezetője, iskolai tanácsadó

Fáth Péter, Amerikai Kereskedelmi Kamara, ügyvezető igazgató, JAM kuratóriumi tag, a JAM Adminisztrációs Bizottság vezetője

Gácsi Katalin, JAM, marketing manager

Gerrish, Bryan, a Burger King volt igazgatója, JAM alapító

Griffiths, Alan, Ernst and Young, pénzügyi igazgató, JAM kuratóriumi tag, a JAM Pénzügyi Bizottság vezetője

Gyarmatiné dr. Rácz Ágnes, Magyar Munkaadói Szövetség, ügyvezető igazgató, JAM alapító

Jávorszky Iván, JAM ügyvezető igazgató

Kiss Noémi, Egri Közgazdasági SZKI, tanuló, az "Év JAM diákja"

Loose, David, JA International, ügyvezető igazgató

Dr. Madarász Sándor, Munkaügyi Minisztérium, főosztályvezető, JAM társelnök

McLellan, Jeffrey, Burger King, vezérigazgató, JAM kuratóriumi tag

Olajos Zsuzsanna, JAM, titkár

Paár Zoltánné, Terézvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola és Gimnázium, igazgató

Rajkai István, MemoLux, ügyvezető igazgató, JAM kuratóriumi tag

Rajki Zsuzsanna, Dow Hungary, elnök, JAM társelnök

Dr. Réthy Sándor, Réthy & Réthy Ügyvédi Iroda, ügyvéd, JAM kuratóriumi tag

Révész Anna, Egri Dohánygyár Philip Morris, marketing tanácsadó, JAM kuratóriumi tag, a JAM Kommunikációs Bizottság vezetője

Stacho Klára, Budapest Bank, stratégiai tervezés, igazgató

Dr. Szirmai Péter, VOSZ, társelnök, JAM alapító

Taylor, Sam, JA International, aktív elnök

Terták Ádám, Ernst & Young, ügyvezető igazgató, JAM alapító

Verdin, Georgette, Reneszansz Kőfaragó Rt., marketing igazgató, kuratóriumi tag, a JAM Forrásszerző Bizottság vezetője

Verdin, James, Color and Design, vezérigazgató-helyettes, JAM kuratóriumi tag

7. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország rendezvényei 1996-97-ben

Rendezvény ideje Rendezvény 1996.

szeptember 28. Sportnap a Tungsram pályán

október 21.

október 25.

október 29.

november 21.

november 26.

december 10.

1997. február 26. április 15. március 22. május 30—31. június 4. július 7—12. augusztus 25—30.

8. melléklet

Tanácsadó-felkészítő a Pesti Barnabás SZKI-ban
Tanárfelkészítő új JAM tanárok számára
Tanártréning, bemutatótanítás és a MESE programról
ismertető a budapesti Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos
iskolában

David Loose a JA International igazgatója

Magyarországra látogat

A IV. Hewlett-Packard JAM MESE Verseny a szegedi

Gábor Dénes SZKI győzelmével végződik. A MESE

Világbajnokságra 8 csapatot nevez a JAM

Junior A Mikulás. Mikulás ünnepség a móri Radnóti

Általános Iskola közreműködésével

Tanárfelkészítő

Programismertető iskoláknak

Diák vállalkozások vására, kiállítása

Általános iskolai napok

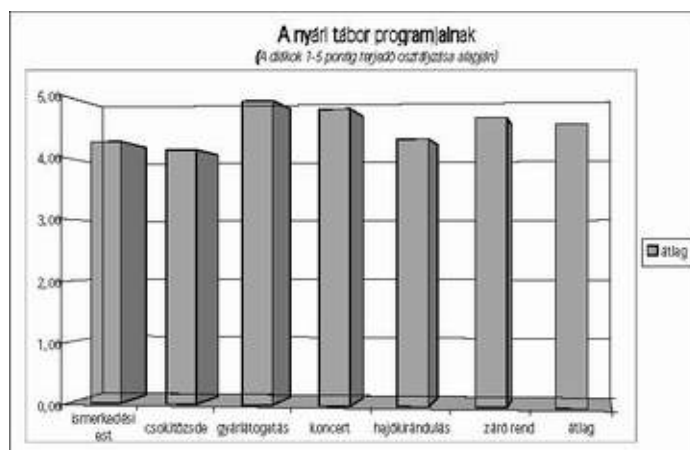
JAM díjkiosztó ünnepség, Igazgató Tanács ülése

Nyári tábor

Tanárfelkészítő

A Junior Achievement® Magyarország nyári táborának diákértékelése

9. melléklet

A Junior Achievement® Magyarország pályázata "Az év JAM iskolája" címre

A Junior Achievement® Magyarország Alapítvány pályázatot ír ki iskolái számára.

A pályázaton részt vehet minden olyan általános- és középiskola, amely az 1996-97-es tanévben részt vett a Junior Achievement® programban.

A pályázat célja kiválasztani azt az iskolát, amelyik tanulmányi eredményeiben, diákvállalkozásaiban és az egyéb programokban egyaránt a legjobb eredményeket érte el. Az év JAM iskolája pályázatot idén írjuk ki másodszor, az előző tanévben a budapesti Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos Iskola lett a győztes.

Az év JAM iskolája címet a kapott pontok alapján hirdetjük ki. Pontok az alábbi rendszer szerint szerezhetők:

JAM tanulólétszám % (iskolalétszám/évfolyam a tanévben) 5%= 1 pont
MESE versenyen való részvétel 10 pont
 + csapatonként 2 p/csapat

- 1. hely 10 p
- 2. hely 6 p
- 3. hely 4 p
- döntőbe jutott csapat 2p
- A világbajnokságon való továbbjutás esetén: +5 p

JA felkészített tanárlétszám: 1 tanár= 10 p

+ tanáronként 5 p

Nyári táboron való részvétel 20 p

Sportnapon való részvétel 10 p

- sportversenyen győztes egyén +1 p
- csapat +2 p
- 23 hely +1 p

Tv-, rádiófelvétel, újságcikk helyi vagy országos sajtóban, 10 p (max. 50 p)

megjelent cikk a Lépcsőkben 5 p (max 25 p)

Diákvállalkozás 20 p

nyereség 10 000 Ft-onként + 5 p

Vállalkozási orsz. tanulmányi verseny döntőjében való részvétel (közgazdaságtan, vállalkozási ism.) 10 p

- 1. hely +5 p
- 2. hely +3 p
- 3. hely +1 p

kiadvány, legfeljebb öt alkalommal (maximum) 10 p

Az év JAM diákja

- 1. hely 20 p
- 2. hely 10 p
- 3. hely 5 p

Nemzetközi Diákfórumra kiírt pályázat

győztes 5 p

Vállalat, tőzsde, bank meglátogatása (legfeljebb 4 alkalommal) 5 p

Diákvállalkozások vására kategóriagyőzelem 5 p

2-3. helyezés +2 p

Az év JAM tanára pályázatán való indulás 10 p

1. hely +5 p

2. hely +2 p

3. hely +1 p

Vásárt, vállalatlátogatást, kiállítást a pontversenybe csak akkor számítunk bele, ha azt irodánkban egy héttel korábban bejelentik, illetve utólag fényképpel, videóval igazolják.

Az év iskolája értékes díjat kap.

Díjátadás a tanév végén a Marriott Hotelban.

JAM újság - Lépcsők 10. számú melléklet

Iskolák a világ és megvalósítók

LÉPCSŐK

1996. ősz - II. évfolyam 3. szám

▲▲▲▲ Köszöntő ▲▲▲▲

Lépcsők - az elkötelezettség a Junior Achievement® Magyarországon. A gazdálkodás alapjai a világon mindenütt megtalálhatók. Azonban az országunkban az elmúlt években a gazdasági helyzet miatt az iskolákban nem fordítottak kellő figyelmet a gazdasági ismeretek tanítására. Ezért a Lépcsők célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

Lépcsők azonosítják a tanulókat, akiknek a legmagasabb szintű képzésre van szükségük. A Lépcsők célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

Ez itt a TI hirdetések helye!!!

Ez a hely az iskolák számára a legideálisabb. A hirdetések itt jelennek meg, és az iskolák a legkönnyebben tudják elérni őket. A hirdetések célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

Várjuk jelentkezéseketeket!!!

Lépcsők azonosítják a tanulókat, akiknek a legmagasabb szintű képzésre van szükségük. A Lépcsők célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

Lépcsők azonosítják a tanulókat, akiknek a legmagasabb szintű képzésre van szükségük. A Lépcsők célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

••• Karácsonyi vásár •••

A karácsonyi vásár az iskolák számára a legideálisabb. A vásár célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

JAM hírek röviden

Mégis 17-18-án tartották az Akadémia Iskolai Napokat a rendszertől függetlenül. A helyi iskolákban több mint 1000 diák vett részt. A napok célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

December 11-én a JAM legutóbbi akadémia a Híradó Munkatársak, Budapest, a gazdasági témákról. A konferencia célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

Az iskolák számára a legideálisabb. A hirdetések itt jelennek meg, és az iskolák a legkönnyebben tudják elérni őket. A hirdetések célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

A karácsonyi vásár az iskolák számára a legideálisabb. A vásár célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

A karácsonyi vásár az iskolák számára a legideálisabb. A vásár célja az, hogy segítsék az iskolákat a gazdasági ismeretek tanításában, és ezzel hozzájáruljanak a jövő generáció felkészítéséhez.

11. számú melléklet Cikk a JAM-ról

12. melléklet

Levél a szolnoki JAM tanulóktól

A szolnoki Vásárhelyi Pál Közgazdasági SZKI JA tanulóinak levele a Junior Achievement® Magyarország Alapítványhoz:

"Év elején, amikor először hallottunk erről a tantárgyról, fogalmunk se volt, hogy mit foglal magában. Egy kicsit talán féltünk is tőle. Kíváncsian vártuk az első órát, amelyen Ambionczy Andrea tanárnő ismertette a Junior Achievement® lényegét.

A tájékoztatás alapján arra számítottunk, hogy megismerhetjük közelebbről azt, amit már elméletben megtanultunk a vállalkozásokról. Azonban ami ezután következett, az minden elképzelésünket felülmúlta.

Alapítottunk egy fiktív Junior BT-t. Megismerkedtünk az alapítás minden nehézségével, majd tényleges üzleti tevékenységet folytattunk egy karácsonyi vásár keretében, ahol bizományosi szerződéseket kötöttünk, készpénzes számlákat töltöttünk ki. A bevétel egészét a Gyermekvárosnak ajánlottuk fel. Mivel a BT nincs konkrét tevékenységi körhöz kötve, így, miután betekintést nyertünk a »kereskedelembé«, az újságírással próbálkoztunk. Ennek keretében jelent meg a Junior News első száma. Jelenleg a kezűgyességünket tesszük próbára a farsangi álarcok készítésével, amiket majd értékesítünk.

Reméljük, hogy a jövőben még számos területével ismerkedhetünk meg az üzleti életnek.

Szeretnénk köszönetet mondani, hogy részt vehetünk a Junior Achievement® oktatási programjában.

3. b osztály"

Budapest, 1997
ISSN 1219-5278
ISBN 963 9049 0xxxx

©Jávorszky Iván, 1997
Felelős szerkesztő: Sebes Katalin
Kiadja a Soros Alapítvány
Felelős kiadó: a Soros Alapítvány igazgatója
Sorozatterv: H-ArtDirectors
Készült a Szalai Műhelyben,
1184 Budapest, Üllői út 290.